

**Financiële resultaten
en prestaties op het gebied
van maatschappij en milieu**

Voorwoord	3
1. Kerncijfers en samenvatting resultaten	5
1.1 Samenvatting van de economische prestaties	6
1.2 Samenvatting van de financiële resultaten	8
1.3 Samenvatting van de sociale en milieuprestaties	8
2. Directie: duurzaamheid bewijst waarde	11
3. Bericht van de Raad van Commissarissen	15
4. Jaarverslag 2008: transparantie en communicatie	17
5. Profiel van de ASN Bank	19
5.1 Missie	21
5.2 Strategie	21
5.3 Centrale thema's: mensenrechten en klimaat	21
5.3.1. Mensenrechten	22
5.3.2. Klimaat	22
5.3.3. Landenbeleid aangescherpt	23
5.4 Dialoog met stakeholders	23
5.5 De ASN Foundation	24
5.6 Triple Jump	24
5.7 Organisatie	24
6. Duurzaam beleggen in de praktijk	27
6.1 De ASN Bank en ASN Beleggingsfondsen	28
6.2 De selectie van beleggingen	28
6.3 Duurzaam beleggen in de praktijk	29
6.3.1 Het eerste instrument: selecteren	29
6.3.2 Het tweede instrument: dialoog met ondernemingen	30
6.3.3 Het derde instrument: stemmen	30
6.4 Dilemma's	31
7. Onze duurzame producten	33
7.1 Sparen	34
7.1.1. Prestaties spaarproducten	34
7.1.2. Renteschenking	35
7.2 Beleggen	35
7.2.1. Prestaties ASN Beleggingsfondsen	36
7.2.2. Groenpensioen	37
7.3 Duurzame kredietverlening	37
7.3.1. Gefinancierde sectoren	37
7.3.2. Actuele ontwikkelingen	37
8. Duurzame bedrijfsvoering	41
8.1 Milieu	42
8.1.1 Terugdringen papierverbruik	42
8.1.2 CO ₂ -neutraal	42
8.1.3 Overige maatregelen	43
8.2 Human resources	43

9	Financiële resultaten	45
9.1	Balans	46
9.2	Winst- en verliesrekening	47
9.3	Kasstroomoverzicht	48
9.4	Toelichting op de jaarcijfers	49
9.5	Toelichting op de balans	50
9.6	Toelichting op de winst- en verliesrekening	53
10	Assurancerapport	57
Bijlage I	Bijzondere beleggingscriteria	60
Bijlage II	GRI-richtlijnen	64
Bijlage III	Investerings: kredieten en beleggingen	71
Bijlage IV	Samenstelling Raad van Advies	77

Voorwoord

De ASN Bank staat voor duurzaamheid, voor op een betrokken wijze bankieren, met aandacht voor mensenrechten en milieu. Wij investeren het geld van onze klanten op een duurzame manier. Maar duurzaamheid betekent ook dat wij transparant zijn over wat we doen en waar we voor staan. Dát is de basis van het vertrouwen dat u als klant aan onze bank geeft. Om het belang van vertrouwen en transparantie te benadrukken kozen wij begin 2008 als thema voor de Dag van het Ethisch Beleggen: Geld(t) vertrouwen? Toen die dag in het najaar plaatsvond, was deze vraag actueler dan ooit. Daarom is dit ook het thema van ons Jaarverslag 2008. U leest hierin hoe wij het vertrouwen van onze klanten willen waarmaken.

Duurzame belofte waarmaken

Wij maken heldere keuzes, waarin onze klanten zich herkennen. U vertrouwt ons niet alleen uw geld toe, maar u vertrouwt er óók op dat wij dit geld op duurzame wijze beleggen en investeren. U kiest voor de ASN Bank omdat wij willen bijdragen aan ontwikkelingen die een duurzame samenleving bevorderen. Dat doen wij door te investeren in zaken als duurzame energie, een betere gezondheidszorg en kansen voor kwetsbare groepen mensen. U kiest ook voor de ASN Bank omdat wij ons economische handelen niet ten koste willen laten gaan van mens, dier en milieu. U vertrouwt erop dat wij die duurzame belofte waarmaken. Dat doen wij onder meer door – telkens na een zorgvuldige afweging – standpunten in te nemen in discussies over onderwerpen als kernenergie en biobrandstof.

Geld vertrouwen?

Dankzij onze duurzame keuzes hebben we in het roerige jaar 2008 een prachtig resultaat behaald. De financiële crisis had bovendien tot gevolg dat spaarders en beleggers zich steeds meer afvroegen hoe banken omgaan met hun geld. Hun behoefte aan transparante bankdiensten nam sterk toe. Dat leidde mede tot de groei die wij in 2008 realiseerden. Als onze klant heeft u immers inzicht in waar wij voor staan en hoe wij dat realiseren. Ons beleid is concreet en helder verwoord in bijvoorbeeld ons stembeleid, onze issuepapers en onze bijzondere duurzaamheidscriteria. Zij zijn direct toegankelijk via de website, evenals informatie over al onze investeringen. Zo ziet u hoe wij met uw geld richting geven aan duurzaamheid.

Geldt vertrouwen?

Wij zijn verheugd dat het vertrouwen van onze klanten in de ASN Bank nog steeds geldt, getuige de groei die wij in 2008 doormaakten. Essentieel daarin zijn de betrokkenheid en professionaliteit van onze medewerkers. Zij bepalen voor een belangrijk deel de kwaliteit van onze dienstverlening. Met trots kunnen wij melden dat onze klanten meer tevreden zijn dan die van enige andere Nederlandse bank, volgens onafhankelijk onderzoek van Independer.nl. De komst van de ASN Bank-rekening begin 2009 heeft ons van spaarbank ook betaalbank gemaakt – mét de uitdaging om uw betalingsverkeer professioneel, correct en snel af te handelen.

In 2009 zetten wij ons onverminderd in om uw vertrouwen in onze dienstverlening en ons duurzame beleid te blijven waarmaken. Zo willen we samen met u de duurzame wereld weer een stap dichterbij brengen.

*Ewoud Goudswaard
Jeroen Jansen*

‘Op het platform wordt de vertrouwensvraag omgekeerd’

Frank Rozendaal is een van de voortrekkers van Voordewereldvanmorgen.nl, het internetplatform van de ASN Bank voor iedereen die duurzame ideeën wil verwezenlijken.

‘De trend is dat mensen op het internet steeds actiever zijn en meer eigen content produceren. Onze missie is om een bijdrage te leveren aan een duurzame samenleving. Dat doen we natuurlijk als bank, maar het kan ook door mensen handelingsperspectief te bieden. Via het platform kunnen zij zelf ideeën inbrengen, acties starten en gelijkgestemden zoeken.’

De ASN Bank faciliteert het platform, maar het is van de leden. Dat was wel wennen. Normaliter draait het bij ons om het vertrouwen van de klanten in de bank. In dit geval is het andersom: wij stellen het platform open en vertrouwen erop dat de leden het gebruiken op een manier die past binnen de doelstellingen. Zij bepalen de inhoud. En wat blijkt? Ons vertrouwen is gerechtvaardigd en het platform is een groot succes: er zijn nu ruim 3.500 leden en meer dan 150 initiatieven gelanceerd. Dit is dé manier om creatieve ideeën te genereren en ervoor te zorgen dat ze concreet worden uitgevoerd.’

1. Kerncijfers en samenvatting **resultaten**

In 2008 nam het beheerd vermogen van de ASN Bank weer sterk toe, evenals het marktaandeel. Tevens realiseerden wij diverse duurzaamheidsdoelstellingen. In dit hoofdstuk vatten wij onze prestaties samen. Meer informatie vindt u in de desbetreffende hoofdstukken.

1.1 Samenvatting van de economische prestaties

Economische prestaties

	Groei	2008	2007	2006	2005	2004
Klanten	56.458	419.792	363.334	317.683	263.616	202.946
<i>Beheerd vermogen (in miljoenen €)</i>						
ASN Bank - toevertrouwde middelen	1.334	4.966	3.632	2.665	2.004	1.678
ASN Beleggingsfondsen	-272	983	1.255	1.167	985	681
Totaal beschikbaar voor duurzaamheid	1.062	5.949	4.887	3.832	2.989	2.358
Marktaandeel duurzaam sparen en beleggen*		n.t.b.	36%	35%	34%	30%
Marktaandeel sparen**	0,5 %-punt	2,0%	1,5%	1,2%	1,0%	0,8%
Renteschenken van klanten aan maatschappelijke partners (in €)	207.698	417.366	209.669	131.429	144.000	211.000
Bijdrage ASN Bank aan maatschappelijke partners (in €)	130.886	387.973	257.087	224.939	229.700	229.131
Totaal renteschenken aan maatschappelijke partners	338.584	805.339	466.756	356.368	373.700	440.131

* Bron: VBDO 2008

** Bron: CBS

Ontwikkeling van het aantal klanten

De aandacht voor duurzaam bankieren nam in 2008 toe, terwijl het vertrouwen van klanten in veel grote banken afnam vanwege de financiële crisis. Wij voerden succesvolle campagnes, mede in samenwerking met onze partners. Dat alles had tot gevolg dat het aantal klanten in 2008 met 56.458 (16%) toenam tot 419.792. Deze stijging was in absolute getallen een van de grootste sinds de oprichting van de bank.

Ontwikkeling van de spaargelden

Het spaargeld dat wij beheren (de toevertrouwde middelen) nam in 2008 toe met € 1.334 miljoen (37%) tot € 4.966 miljoen. Dit was de grootste groei die de ASN Bank ooit in één jaar heeft gerealiseerd. Een groot deel van de groei komt voor rekening van de zeer succesvolle Lentecampagne van ASN Depositosparen. Ook reageerden klanten positief op de actie voor de eenmalige extra storting op ASN Ideaalsparen, getuige de groei van het saldo op deze spaarrekening. De instroom in het nieuwe ASN Méérsparen overtrof onze verwachtingen. Dat is ook goed nieuws voor onze partners die wij via deze rekening helpen bij hun strijd tegen kinderarbeid.

Ontwikkeling van de beleggingsfondsen

Niet alle ASN Beleggingsfondsen behaalden een positief resultaat. Zij presteerden echter goed in vergelijking met andere fondsen. Het ASN Aandelenfonds rendeerde met -35,7% beter dan vergelijkbare fondsen, het ASN Obligatiefonds deed het uitstekend met een rendement van 9,5% en het ASN Mixfonds rendeerde -13,3%. Deze drie fondsen werden door Morningstar uitgeroepen tot beste duurzame fondsen in hun categorie. Het ASN Milieu & Waterfonds deed het relatief goed met een rendement van -37,8%. Het ASN-Novib Fonds rendeerde uitstekend met 4,6%, evenals het ASN Groenprojectenfonds met 4,2%. Beleggers in beide fondsen profiteren daar bovenop van het fiscale voordeel van maximaal 2,5%. Het ASN Small & Midcap Fonds verloor 48,7% van de waarde.

De uitstroom uit de ASN Beleggingsfondsen was beperkt. Doordat de koersen wereldwijd zo sterk daalden, nam het totale vermogen van de ASN Beleggingsfondsen in 2008 af met € 272 miljoen (21,7%) tot € 983 miljoen. Tegen de trend in groeide het ASN Aandelenfonds met € 7,7 miljoen en het ASN-Novib Fonds met € 2,8 miljoen. Daarentegen bedroeg de uitstroom uit het ASN Groenprojectenfonds € 49 miljoen, uit het ASN Obligatie-

fonds € 5,3 miljoen en uit het ASN Mixfonds € 6,5 miljoen. De uitstroom bij de overige fondsen was beperkt.

Marktaandeel

Het marktaandeel sparen nam in 2008 toe met 0,5 procentpunt (33%) tot 2,0% van de spaartegoeden in Nederland. Het marktaandeel duurzaam sparen en beleggen in 2008 was bij het schrijven van dit jaarverslag nog niet bekend. In 2007 steeg het marktaandeel in duurzaam sparen en beleggen met 1,0 procentpunt tot 36%. Hierbinnen groeide het aandeel van sparen, maar bleef beleggen achter.

Bijdragen aan maatschappelijke partners

Het aantal klanten dat de rente van hun spaarrekening (deels) schenkt aan maatschappelijke partners

van de ASN Bank, is in 2008 fors toegenomen. De bijdragen van deze klanten liepen in 2008 op tot ruim € 417.000. Dat was mede te danken aan de rentebijdrage van de ASN Streekrekening.

De renteschenkingen van de ASN Bank namen in 2008 sterk toe door de introductie van ASN Méérsparen. Meer informatie hierover vindt u op pagina 34. Daarnaast voerden wij in 2008 wederom een succesvolle actie voor ASN Jeugdsparen. Dat leidde tot een hogere bijdrage voor Cordaid Kinderstem, dankzij de groei in zowel nieuw geopende rekeningen als volume. De totale bijdrage aan onze maatschappelijke partners, inclusief de bijdrage van de ASN Foundation, bedroeg 2,3% (2007: 1,5%) van onze nettowinst.

‘Wij investeren in oplossingen voor de toekomst’

Bas-Jan Blom, directeur van de ASN Beleggingsfondsen: ‘Onze klanten kunnen erop vertrouwen dat onze fondsen alleen investeren in transparante, duurzame bedrijven en instellingen.’

‘Onze fondsen zijn minder geraakt door de financiële crisis dan veel andere doordat ze transparant zijn, zonder dubbele bodem. En door onze bewuste beleggingskeuzes. We beleggen niet in de financiële sector, want banken zijn niet transparant genoeg over hun eigen beleggingen. En niet in fossiele brandstoffen omdat we alleen willen investeren in de technologie van de toekomst.’

We beleggen wél in duurzame ondernemingen die koplopers in hun sector zijn. Zij gaan efficiënt om met energie en grondstoffen, wat ze een economische voorsprong geeft. Of ze lopen voorop bij de ontwikkeling van nieuwe technologieën om bijvoorbeeld schoon water te maken uit afvalwater of energiebesparende technieken te ontwikkelen. Bedrijven die het klimaatprobleem helpen oplossen zullen op lange termijn het beste presteren. Daarom heb ik vertrouwen in de toekomst van onze fondsen.’

1.2 Samenvatting van de financiële resultaten

Financiële prestaties

<i>(in miljoenen euro's)</i>	<i>Groei ten opzichte van 2007</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>	<i>2006</i>	<i>2005</i>	<i>2004</i>
Uitzettingen	1.526	5.251	3.725	2.786	2.128	1.625
Toevertrouwde middelen*	1.334	4.966	3.632	2.665	2.004	1.678
Eigen vermogen	120	139	19	39	88	37
Balanstotaal	1.529	5.302	3.773	2.811	2.227	1.752
Renteresultaat	8,4	40,8	32,4	18,3	15,8	15,8
Overige baten	-1,9	6,2	8,1	6,5	5,9	5,3
Totale kosten	6,8	24,3	17,5	15,2	13,9	12,2
Bedrijfsresultaat	-0,3	22,7	23,0	9,6	7,9	8,8
Resultaat na belastingen	-0,2	16,9	17,1	6,8	5,4	5,8

8

* De aan de ASN Bank toevertrouwde middelen bestaan uit spaargelden en overige schulden aan klanten in de vorm van spaargelden van niet-natuurlijke personen (verenigingen en stichtingen).

In de buitengewoon slechte marktomstandigheden van 2008 behaalde de ASN Bank een uitstekend resultaat van € 16,9 miljoen. Dit is nagenoeg gelijk aan het resultaat van 2007. Onze duurzame keuzes droegen hier in belangrijke mate aan bij. De rentemarge nam sterk toe ten opzichte van 2007, voornamelijk dankzij de renteontwikkelingen in de eerste helft van 2008 en doordat het volume over heel 2008 toenam. De overige baten namen sterk af. Dit werd voornamelijk veroorzaakt doordat de provisies achterbleven door de daling van het fondsvermogen van de ASN Beleggingsfondsen.

In 2008 investeerden wij fors in marketing, wat positief bijdroeg aan de groei van het aantal klanten en aan het resultaat. Tevens deden wij forse investeringen in de ASN Bankrekening. Met deze betaalrekening positioneren wij ons nog beter voor de toekomst. Daarnaast moesten wij een bijzondere waardevermindering nemen op het belang dat wij bij de oprichting hadden genomen in het ASN Small & Midcap Fonds.

1.3 Samenvatting van de sociale en milieuprestaties

Indirecte sociale en milieuprestaties

	<i>Doelstelling 2008</i>	<i>Gerealiseerd in 2008</i>	<i>Doelstelling 2009</i>
Structureren van planning en verslaglegging duurzaamheidsoverleg en ASN Selectiecommissie	gereed in 2008	gerealiseerd	-
Duurzaam stembeleid	gereed in 2008	gerealiseerd	-
Engagementbeleid beleggingen	gereed in 2008	gerealiseerd	-
Uitoefenen stemrecht voor ASN Aandelenfonds en Mixfonds	90% in 2009	58 van 127 is 45%	90%
Driejaarlijkse herscreening op duurzaamheid van debiteuren bank op sectorniveau	90% in 2009	herscreening ligt op koers; in 2008 20% gerealiseerd	90%
Uitoefenen stemrecht voor het ASN Milieu & Waterfonds en het ASN Small & Midcap Fonds	-	-	20%
Geconsolideerde carbon footprint van de ASN-aandelenfondsen	-	-	kleiner dan of gelijk aan footprint in 2008

Wij haalden in 2008 de meeste doelstellingen voor onze indirecte sociale en milieuprestaties. Wij ontwikkelden het beleid voor engagement en stemmen en voerden dit in. De herscreening van debiteuren van de bank was in lijn met de doelstelling die wij

in 2007 hebben geformuleerd voor twee jaren. Wij breidden de uitoefening van stemrecht voor het ASN Aandelenfonds en het ASN Mixfonds verder uit. Het is nog een uitdaging om de doelstelling van 90% in 2009 te halen.

Directe milieuprestaties

<i>Directe sociale en milieuprestaties</i>	<i>Doelstelling 2008</i>	<i>Gerealiseerd in 2008</i>	<i>Doelstelling 2009</i>
CO ₂ -uitstoot in ton per fte	-5% t.o.v. 2006	niet gerealiseerd +2,5%	kleiner dan of gelijk aan 2006
CO ₂ -compensatie	100%	gerealiseerd	-
Groene stroom	100%	gerealiseerd	-
Papierverbruik (kilo per rekening)	-25% t.o.v. 2006	niet gerealiseerd -10%	kleiner dan of gelijk aan 2008
Gescheiden inzameling kantoorafval	100%	gerealiseerd	-
Gebruik gerecycled papier	100%	gerealiseerd	-
Leaseregeling aanscherpen	gereed in 2008	gerealiseerd	-
Duurzaam inkoopbeleid formaliseren	gereed in 2008	gerealiseerd	-
Medewerkerstevredenheid	minimale score 7,9 in 2008	niet uitgevoerd	groter dan of gelijk aan 7,9

Bezien we onze directe milieuprestaties, dan bereikten wij zes van de negen doelstellingen. De CO₂-uitstoot per fte steeg. Daarmee haalden we niet de doelstelling van 5% reductie per fte ten opzichte van 2006. Hoewel wij een flinke daling in het papierverbruik per rekening realiseerden, haalden wij onze ambitieuze doelstelling niet. We scherpten de leaseregeling aan en formaliseerden het duurzame inkoopbeleid.

Meer informatie over onze resultaten op het gebied van milieu en maatschappij vindt u in de hoofdstukken 5, 6 en 8 en in de bijlagen.

Doelstelling 2008 operationeel

	<i>Doelstelling 2008</i>	<i>Gerealiseerd in 2008</i>
Introductie ASN Bankrekening (betaalrekening)	gereed in 2008	gerealiseerd

Meer informatie over de ASN Bankrekening vindt u in de hoofdstukken 2 en 7.

Geestverwanten

10

‘Er is een kentering gaande’

Toen Nico Roozen, directeur van Solidaridad, in 1988 het Max Havelaar-keurmerk introduceerde, was dat een novum. Nu is *fair trade* een wereldwijd begrip.

‘In veel Europese landen beleeft fair trade een doorbraak. Inmiddels is ook in Nederland een kentering gaande. Hooguit vijf procent van de consumenten is bereid meer te betalen voor een duurzaam product. Daarvan heeft bijna de helft waardering voor fair trade, maar kiest er niet altijd bewust voor. Die groep moet je verleiden.

Er is absoluut sprake van een trendbreuk. Twintig jaar geleden moest ik grote moeite doen om toegang te krijgen tot bedrijven, nu nodigen *captains of industry* mij uit om samen te werken aan duurzaam ondernemen. Om een sector of bedrijfstak in beweging te krijgen, is een veelheid aan initiatieven nodig. Daarom praten we ook met grote bedrijven en nemen we plaats aan *round tables*, waar afspraken worden gemaakt met complete sectoren, zoals koffie, palmolie en soja. Natuurlijk zijn dit afspraken met een lagere ambitie dan in fair trade, maar de schaalgrootte is enorm. Iedere afspraak is er één. We hebben immers geen tijd te verliezen.’

Spaarmotief mei 2008

2. Directie: duurzaamheid bewijst waarde

De financiële crisis maakte een toenemend aantal particulieren ervan bewust dat duurzaam bankieren ook inhoudt dat spaar- en beleggingsproducten transparant zijn. Dat droeg bij aan het vertrouwen van de klanten in onze bank en aan een toeloop van nieuwe klanten. Het aantal klanten groeide in 2008 netto met ruim 56.000 (16%) tot circa 420.000. Het vermogen onder beheer nam toe met meer dan € 1,0 miljard tot € 5,9 miljard. Daarmee bleek in dit turbulente jaar eens te meer dat duurzame keuzes leiden tot een financieel gezond bankbedrijf.

Gevolgen van de financiële crisis

Duurzaam beleggen is gericht op het creëren van maatschappelijke meerwaarde op de lange termijn. De financiële crisis, die in oktober een hoogtepunt bereikte, had slechts een beperkte invloed op de ASN Bank. Onze duurzame beleggingscriteria sluiten immers uit dat wij puur speculatieve investeringen doen of in onduidelijke financiële producten investeren. Wij beleggen namelijk niet in financiële instellingen waarvan niet helder is waarin zij zelf investeren. Onze duurzame beleggingsfondsen presteerden daardoor beter dan de reguliere aandelenmarkt, hoewel zij niet konden ontkomen aan waardedalingen.

Sparen, beleggen en financieren

Het spaarsaldo van onze klanten nam boven verwachting toe tot bijna € 5 miljard, een groei van 37%. Deze groei realiseerden wij onder meer door ASN Depositosparen, de nieuwe rekening ASN Méérsparen en ASN Ideaalsparen. De omvang van de ASN Beleggingsfondsen bedroeg ultimo 2008 bijna € 982 miljoen, een daling van 22% ten opzichte van 2007. Deze daling was voornamelijk het gevolg van de sterke koersdalingen in 2008. Wij waren actief in duurzame financieringen via het ASN Groenprojectenfonds en de ASN Bank zelf. Voorbeelden daarvan zijn waterschappen, duurzame energie, ziekenhuizen, gemeenten en woningcorporaties. Als gevolg van de financiële crisis hielden wij

een relatief groot deel van onze middelen liquide aan.

Vertrouwen van onze klanten

Ons streven naar transparantie zette veel mensen ertoe aan de overstap naar onze bank te maken. Doordat meer klanten de ASN Bank hun geld toevertrouwen, wordt onze stem nadrukkelijker gehoord en kunnen wij meer investeren in duurzame ontwikkelingen. De combinatie van een goed rendement voor onze klanten en bijdragen aan een duurzame 'wereld van morgen' is het fundament onder de ASN Bank. Bij elke belegging en investering besteden wij veel aandacht aan klimaatbeleid, mensenrechten en sociale rechtvaardigheid. Zo willen wij het vertrouwen van onze klanten waarmaken.

Duurzaamheidsprestaties

De ASN Bank heeft ook in 2008 onverminderd geïnvesteerd in duurzaamheid. Wij hebben alle nieuwe investeringen getoetst aan onze duurzame beleggingscriteria, die zijn geconcentreerd rond de thema's mensenrechten en klimaat. Tevens startten wij in 2008 met ons eigen duurzame stembelief, dat wij de komende jaren verder gaan uitbouwen. Wij schreven zes issuepapers. Daarin is geformuleerd hoe wij onze beleggingscriteria hanteren met betrekking tot de thema's klimaat, afvalverwerking, supranationale instellingen, staatsobligaties, waterschappen en leningenportefeuilles. Na goedkeuring worden deze gepubliceerd op www.asnbank.nl → Beleggen → Beleggingsbeleid.

Citaat 2008

'Zolang deze kinderen blijven werken, betekent het dat ze niet naar school gaan en zich niet kunnen ontwikkelen. Met andere woorden: we houden de armoede – en daarmee kinderarbeid – in stand. Om kinderarbeid uit te bannen, moeten we het probleem daarom bij de wortels aanpakken, dus beginnen bij de armoede zelf. Dat vraagt onder meer om hogere salarissen voor de ouders. En dus: eerlijke prijzen voor hun

producten via fair trade. Ook microkredieten kunnen vaak een duwtje in de rug geven.' Ondanks de vele ellende die De Ruiter tijdens zijn reizen zag, stuitte hij soms ook op hoopvolle ontwikkelingen.

'In Manilla ontmoette ik een Koreaans meisje van de Reading Fellowship, een particulier initiatief dat straatkinderen wil leren lezen. Elke dag zag ik haar met een stapel boeken en stripalbums op pad gaan. Hartverwarmend.'

Fotograaf Peter de Ruiter in Spaarmotief (februari 2008) naar aanleiding van zijn boek 'Een wereld voor kinderen – Opgroeien zonder kinderarbeid'

In het kader van onze transparantie publiceerden wij als eerste bank in Nederland informatie over de CO₂-intensiteit van drie beleggingsfondsen: ASN Aandelenfonds, ASN Small & Midcap Fonds en ASN Milieu & Waterfonds (zie hoofdstuk 6). Dit maakt voor onze beleggers helder hoeveel hun beleggingen bijdragen aan een vermindering van de CO₂-uitstoot. Deze *carbon footprint* is van nog geen enkel ander beleggingsfonds in Nederland openbaar. Met deze uitwerking van ons duurzaamheidsbeleid voor klimaat lopen wij al twee jaar voorop in de financiële sector, niet alleen in Nederland maar ook daarbuiten. In 2008 konden wij opnieuw een sterke reductie van de carbon footprint realiseren.

Erkenning van onze inzet

Dienstverlening is essentieel voor onze klanten; daarom leggen we de lat hoog. Dat onze dienstverlening op een hoog niveau staat, werd bevestigd door Independer.nl. Deze onafhankelijke vergelijkingssite onderzoekt regelmatig de waardering van klanten voor hun bank. In de afgelopen twee jaar scoorde de ASN Bank drie maal het beste. Ook onze beleggingsfondsen vielen in de prijzen. De prestigieuze FD Morningstar Award ging naar het ASN Groenprojectenfonds. Het ASN Milieu & Waterfonds won voor de tweede keer de Gouden Stier, een initiatief van Belegger.nl, in de categorie beste duurzame product. Wij zijn trots op deze successen en danken onze klanten, medewerkers, beleggers en specialisten die hebben geholpen om ze te realiseren. In 2009 blijven we ons inzetten om dit niveau te handhaven.

Actieplatform Voordewereldvanmorgen.nl

In mei 2008 ging het internetplatform Voorde-wereldvanmorgen.nl *live*, onder het motto: Kom vandaag in actie voor de wereld van morgen! Op dit platform is iedereen welkom die iets wil bijdragen aan duurzaamheid, mensenrechten en andere relevante onderwerpen. Hoewel wij het platform faciliteren en beheren, bepalen de gebruikers de inhoud. Wij bieden hun de kans ideeën aan te dragen, acties te starten, medestanders te zoeken en tot uitvoering van acties over te gaan. Via het platform voeren wij ook zelf acties die niet passen op de servicegerichte website www.asnbank.nl, maar waarmee wij wel invulling geven aan onze missie. Bijvoorbeeld de fotoactie Stop Kinderarbeid, de verhalenwedstrijd voor Cordaid Kinderstem, een ledenwervingsactie voor de duurzame omroep Llink en een ideeënactie over *fair trade*.

Verwachtingen en plannen voor 2009

In 2009 wil de ASN Bank een aanzienlijke groei realiseren. Wij willen niet groeien om het groeien, maar om onze bijdrage aan 'de wereld van morgen' te vergroten. Hoe meer klanten hun geld aan ons toevertrouwen, des te meer kunnen wij invloed uitoefenen op wat volgens onze missie belangrijk is, zoals een duurzamere samenleving, eerlijke handel en armoedebestrijding in ontwikkelingslanden. Dankzij het spaar- en beleggingsgeld van onze klanten kunnen wij bewuste keuzes maken die zowel het rendement van de klant als het milieu en de mensenrechten ten goede komen. Onze beleggende klanten stellen ons bovendien in staat invloed uit te oefenen op ondernemingen om hun beleid en bedrijfsvoering in hoog tempo duurzamer te maken.

Nieuwe mogelijkheden voor klanten

In 2009 introduceren wij onze internetbetaalrekening, de ASN Bankrekening. Daarmee bieden wij onze klanten een duurzaam alternatief voor hun reguliere betaalbank. Zij kunnen nu al hun primaire bankdiensten onderbrengen bij een duurzame bank. Dit betekent een grote organisatorische verandering voor de ASN Bank, want wij worden van spaar- en beleggingsbank nu ook betaalbank. In 2009 richten wij de ASN Groenbank op. Daardoor kunnen wij onze klanten fiscaal gefaciliteerde producten zoals Groendeposito's gaan aanbieden. De doelstelling van de ASN Groenbank is om steeds meer groene financieringen te kunnen doen voor eigen rekening en risico van de ASN Bank. Wij continueren de samenwerking met maatschappelijke partners en andere financiële instellingen die de duurzame ASN Beleggingsfondsen aan hun klanten willen aanbieden.

2009: duurzaamheid waarmaken in de praktijk

Ook in 2009 zal de ASN Bank haar voortrekkersrol blijven vervullen op het terrein van duurzame financieringen en duurzaamheidsbeleid. Duurzaam bankieren betekent dat we concrete keuzes durven maken en stelling nemen in dilemma's die in de praktijk soms lastig zijn op te lossen. Dat betreft vooral het belang van ons milieu, de bevordering en naleving van internationale mensenrechten, het tegengaan en uitsluiten van kinderarbeid, bevordering van eerlijke handel met ontwikkelingslanden, het mijden van wapens en dictatoriale regimes. Ondanks dat wij in 2009 moeilijke economische omstandigheden voorzien, kunt u rekenen op onze onvoorwaardelijke en onverminderde inzet om onze duurzame missie in de praktijk waar te maken. Wij zien de samenwerking met u 'voor de wereld van morgen' met veel enthousiasme tegemoet!

‘Vertrouwen is een belangrijke basis om zaken te doen’

Jort Bakker is als hoofd Duurzame Financieringen verantwoordelijk voor de kredietverlening aan duurzame sectoren door onder meer de ASN Bank zelf en het ASN Groenprojectenfonds.

‘Er is een beperkt aantal partijen actief in de ontwikkeling en realisatie van duurzame projecten, zoals windmolens en duurzame bouw. De spelers in deze markt willen dezelfde duurzame doelen bereiken als de ASN Bank. We hebben eenzelfde referentiekader. Dat praat gemakkelijker. De partijen die wij financieren vinden het net zo belangrijk in wederzijds vertrouwen te communiceren als wij. Daardoor heb ik een goed beeld van wat er in de markt speelt en kunnen we transparant opereren.

Ik ervaar dan ook geen kredietcrisisachtige toestanden. Integendeel, de duurzame sector groeit. Duurzaam ondernemen gaat niet voor het snelle gewin. Ik verwacht daarom niet dat wij voor onaangename verrassingen komen te staan. We financieren tastbare zaken, zonder dubbele bodems.’

3. Bericht van de Raad van Commissarissen

Preadvies van de Raad van Commissarissen

Hierbij bieden wij u de door de directie opgemaakte jaarrekening van de vennootschap over het boekjaar 2008 aan, alsmede het verslag van de directie.

Wij stellen u voor deze jaarrekening conform vast te stellen, hetgeen inhoudt dat:

- de totale winst over 2008 van € 16,9 miljoen wordt toegevoegd aan het eigen vermogen;
- de directie wordt gedechargeerd voor het door haar gevoerde bestuur en de commissarissen voor het toezicht dat zij over het afgelopen boekjaar hebben gehouden.

De Raad van Commissarissen kwam in 2008 driemaal in vergadering bijeen. Daarbij is onder meer gesproken over het beleid van de bank, de jaarstukken en begroting, de ontwikkelingen in de toevertrouwde middelen en de beleggingsinstellingen, het beleggingsbeleid en het marketingbeleid.

Gedurende het verslagjaar 2008 was de Raad als volgt samengesteld:

16

De heer mr. M.W.J. Hinssen (voorzitter)

De heer H.K. Kroeze RA

De heer drs. M.E. Straub

De heer drs. M. Menkveld

De Raad spreekt tevens zijn grote waardering en dank uit voor de wijze waarop de directie en medewerkers van de bank in 2008 hun werkzaamheden hebben verricht.

Den Haag, 31 maart 2009

Namens de Raad van Commissarissen:

M. Hinssen, voorzitter

4. Jaarverslag 2008: **transparantie en communicatie**

Financiële instellingen spelen een belangrijke rol in de samenleving. Als groene, sociale bank willen wij het goede voorbeeld geven. Transparantie en communicatie over onze werkwijze en prestaties vinden wij vanzelfsprekend. Daarom leggen wij in dit jaarverslag verantwoording af over de prestaties op het gebied van milieu en mensenrechten en over de financiële resultaten van de ASN Bank.

Dit jaarverslag is in de eerste plaats geschreven voor de belangrijkste doelgroep van de ASN Bank: onze klanten. Zij vertrouwen ons immers hun vermogen toe. Het verslag is ook bedoeld voor onze partners (zie pagina 22) en onze medewerkers. De medewerkers zijn belangrijk, want zij zijn de ASN Bank. En onze partners vergroten onze daadkracht dankzij de nauwe samenwerking. Ten slotte is dit verslag bedoeld voor iedereen die belangstelling heeft voor de prestaties van de ASN Bank in 2008 en haar plannen voor de toekomst.

Jaarlijks bezien wij hoe we ons jaarverslag aantrekkelijker en beter leesbaar kunnen maken. Uiteraard moet het verslag ook voldoen aan de eisen voor duurzaamheidsverslagen van het Global Reporting Initiative (GRI) en de eisen voor de externe beoordeling. Bovendien hebben wij onze klanten in 2008 via een elektronische enquête in onze e-mailnieuwsbrief gevraagd welke onderwerpen zij in ons jaarverslag willen lezen. Zij bleken het meest geïnteresseerd te zijn in de duurzaamheidsdoelen die wij wel en niet hebben bereikt, direct gevolgd door de effecten van de financiële crisis op de ASN Bank en de doelstellingen voor 2009. U vindt deze onderwerpen dan ook in het jaarverslag terug. Nieuw in dit verslag zijn de resultaten van de *carbon footprint* van de aandelenfondsen en het vernieuwde sector-supplement van het GRI voor de financiële sector.

De opbouw van het jaarverslag

De onderwerpen die wij in dit jaarverslag behandelen, vindt u in de volgende hoofdstukken:

- Visie, missie en organisatie

Wat de visie en missie van de ASN Bank zijn en welke strategie we volgen om die te realiseren, kunt u lezen in hoofdstuk 5, *Profiel van de ASN Bank*. Daar treft u ook een organogram met toelichting aan, evenals een overzicht van de middelen waarmee wij met klanten en medewerkers communiceren.

- Duurzaamheid

U vindt in dit jaarverslag zowel onze indirecte als onze directe prestaties op het gebied van duurzaamheid. De *indirecte* prestaties gaan over de manier waarop de ASN Bank het geld van klanten belegt. In hoofdstuk 6, *Duurzaam beleggen in de praktijk*, rapporteren wij over de drie manieren waarop wij ons duurzaamheidsbeleid uitvoeren. De *directe prestaties* betreffen de kantoororganisatie. Het papierverbruik, het effect op het klimaat en de tevredenheid van medewerkers zijn daarvan belangrijke indicatoren. De belangrijkste directe

prestaties van de ASN Bank zijn opgenomen in hoofdstuk 8, *Duurzame bedrijfsvoering*.

- Producten

Ons uitgebreide productassortiment voor duurzaam sparen en beleggen is onmisbaar om onze missie te realiseren. Dat assortiment ontwikkelen wij voortdurend, zoals u kunt lezen in hoofdstuk 7, *Onze duurzame producten*.

- Financiële prestaties

Als bank verlenen wij ons bestaansrecht natuurlijk mede aan onze financiële prestaties. Deze vindt u, inclusief de nodige toelichting, in hoofdstuk 9, *Financiële prestaties*.

- Beoordeling van het jaarverslag

KPMG Sustainability heeft dit jaarverslag beoordeeld op volledigheid en juistheid. De verklaring, inclusief de reikwijdte van de assurance-opdracht, vindt u in hoofdstuk 10, *Assurancerapport*. De accounting- en duurzaamheidsspecialisten van deze externe, onafhankelijke organisatie hebben ook onze zelfdeclaratie over de toepassing van de GRI-richtlijnen gecontroleerd. In bijlage II is de GRI-tabel opgenomen, die laat zien waar de verschillende GRI-indicatoren in dit verslag zijn terug te vinden.

Meer informatie staat op onze website, www.asnbank.nl. Daar zijn bijvoorbeeld de jaar- en halfjaarverslagen van de ASN Beleggingsfondsen te vinden. In dit verslag verwijzen wij naar de website als daar meer informatie over een specifiek onderwerp aanwezig is.

Global Reporting Initiative (GRI)

Het GRI – opgericht in 1997 – is een zelfstandige internationale organisatie, die werkt aan het standaardiseren van verslagen over maatschappelijk verantwoord ondernemen. Hiervoor zijn richtlijnen ontwikkeld. De nieuwste richtlijnen heten GRI-G3. Deze derde, nieuwste versie legt vooral de nadruk op resultaten. Doel van GRI is om voor de economische, de sociale en de milieuprestaties van ondernemingen te komen tot gestandaardiseerde en vergelijkbare informatie. De ASN Bank rapporteert conform het B+ application level van het GRI.

5. Profiel van de **ASN Bank**

Bij de ASN Bank zit duurzaamheid in de genen. In 1960 richtte de arbeidersbeweging NVV (voorloper van het FNV) de bank op als 'spaarbank met een missie'. Al bijna vijftig jaar investeren wij de middelen die klanten ons toevertrouwen, uitsluitend op een maatschappelijk verantwoorde wijze. Wij zijn er trots op dat we én duurzaam én een financieel gezond bankbedrijf zijn. De ASN Bank streeft ernaar koploper te blijven met haar duurzame beleggingsbeleid. Wij laten ons leiden door wat wij en onze klanten belangrijk vinden: een leefbare wereld voor iedereen, nu en in de toekomst.

De ASN Bank is een zelfstandig opererende, duurzame bank met een eigen bankvergunning, eigen beleid en een eigen statutaire directie. De ASN Bank staat onder toezicht van de Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten. SNS Bank N.V., onderdeel van SNS REAAL N.V., is de enige aandeelhouder van de ASN Bank. Aangezien de ASN Bank onderdeel is van SNS Bank N.V., worden de financiële gegevens opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van SNS REAAL N.V. KPMG Accountants heeft hiervoor een goedkeurende verklaring afgegeven.

Jaren '70 en '80: de ASN Bank neemt politiek stelling

Sinds haar oprichting in 1960 leent de ASN Bank vooral geld uit aan bedrijven met goede arbeidsomstandigheden en landen die mensenrechten respecteren. Gaandeweg de jaren '70 en '80

kreeg het beleid een breder maatschappelijk karakter, met een groter gewicht voor natuur en milieu. Bovendien namen wij expliciet stelling voor zaken als duurzaam bouwen en mens- en milieuvriendelijk ondernemen, en tegen onder meer kernwapens, apartheid en wapenhandel.

Jaren '90 tot heden: duurzaam bankieren slaat aan

In 1993 introduceerden wij het eerste beursgenoteerde, wereldwijd beleggende duurzame aandelenfonds van Nederland, het ASN Aandelenfonds. In de jaren daarna breidden wij het aanbod van beleggingsfondsen uit. Het beslaat nu een breed scala van beleggingsmogelijkheden, met alleen sectoren die bijdragen aan een duurzame samenleving. Hetzelfde geldt voor het aanbod aan spaarrekeningen. Na het pionierwerk van de ASN Bank begonnen ook de grootbanken groene en meer of minder duurzame beleggingsmogelijkheden te bieden: een bevestiging van het toenemende belang dat de samenleving aan deze vorm van bankieren hecht.

'Aandacht voor klanten is essentieel voor hun vertrouwen in de bank'

Maurin Boezem geeft als senior medewerker betalingsverkeer leiding aan het team dat de opdrachten van klanten uitvoert. Bovendien lost zij klachten en problemen op.

'Het is belangrijk voor de klant dat al zijn opdrachten goed worden uitgevoerd. Als wij telkens fouten zouden maken, valt het vertrouwen van klanten weg. Maar natuurlijk gaat er toch wel eens iets fout of heeft de klant zich vergist. In beide gevallen probeer ik dat zo op te lossen dat het voor de klant goed komt. Het gebeurt ook wel dat klanten boos reageren. Ik kan mij goed voorstellen dat iemand boos wordt als er iets fout gaat. Daarom corrigeer ik de zaak zo snel mogelijk, meestal binnen enkele werkdagen. Ik bel de klant op om te vertellen hoe we het hebben opgelost, zodat hij niet hoeft te wachten tot hij dat op een rekeningafschrift ziet.

Misschien dat die extra aandacht ervoor zorgt dat we regelmatig aardige brieven van klanten ontvangen. Ik ben een schakel in het vertrouwen van de klanten in de ASN Bank. Maar dat kan alleen doordat ik zelf ook vertrouwen in de bank heb. Ik sta helemaal achter onze duurzame missie.'

Heden: voor de wereld van morgen

Nog steeds zijn wij koploper met ons duurzame beleggingsbeleid. Uit ons succes blijkt dat onze visie aanslaat bij spaarders en beleggers. Jaar op jaar stromen nieuwe klanten toe, voor wie duurzaamheid belangrijk is. Steeds meer mensen willen de zekerheid dat hun geld op een verantwoorde wijze wordt geïnvesteerd. De introductie van de ASN Bankrekening is een belangrijke stap om deze groei de komende jaren voort te kunnen zetten.

5.1 Missie

Ons economische handelen is erop gericht de duurzaamheid van de samenleving te bevorderen. We werken mee aan veranderingen die zijn bedoeld om een einde te maken aan processen waarvan de nadelige gevolgen worden verschoven naar toekomstige generaties of worden afgewenteld op het milieu, de natuur en kwetsbare bevolkingsgroepen. Daarbij verliezen we niet de noodzaak uit het oog om op lange termijn een rendement te behalen dat het gezonde voortbestaan van onze bank waarborgt. Wij beheren de middelen die onze klanten ons toevertrouwen, op een wijze die recht doet aan hun verwachtingen.

De missie van de ASN Bank is uitgewerkt in ondernemingsprincipes, waaraan al onze producten en diensten moeten voldoen. Met onze bijzondere beleggingscriteria werken wij deze ondernemingsprincipes uit. Deze criteria vindt u achterin dit jaarverslag (bijlage I). Meer informatie: www.asnbank.nl → Over de ASN Bank → Missie.

5.2 Strategie

De ASN Bank heeft de ambitie en het vermogen om een toonaangevende rol te spelen als duurzame financiële dienstverlener. Hiertoe stellen wij in de eerste plaats eisen aan onszelf, zodat we onze beloften tegenover externe belanghebbenden nakomen. Hoe doen wij dat onder meer?

- Wij leggen de lat steeds hoger bij het uitvoeren van ons werk, volgens de strikte criteria op het gebied van duurzaamheid, eerlijkheid, transparantie, deskundigheid en betrouwbaarheid.

- Om onze missie te kunnen realiseren werken wij waar mogelijk samen met partners die positief bijdragen aan onze doelstellingen, zowel maatschappelijke organisaties als duurzaam opererende bedrijven. Zo werken wij met Stichting Natuur en Milieu samen om via Zeekracht draagvlak te krijgen voor een windmolenpark in de Noordzee. Op ons internetplatform Voordewereldvanmorgen.nl krijgen partners kans zich te profileren.
- Wij initiëren duurzame ontwikkelingen en steunen belangrijke initiatieven van anderen op dit gebied. Als dé specialist in duurzame vermogensopbouw willen wij ook dé autoriteit zijn in Nederland als het gaat om de combinatie van duurzaamheid en financieel rendement.
- De ASN Bank is een *direct writer*, dat wil zeggen dat wij rechtstreeks – via internet, telefoon en post – met de klant zakendoen.

5.3 Centrale thema's: mensenrechten en klimaat

Duurzaamheid is het leidende principe in alle werkzaamheden van de ASN Bank. Wij werken het brede begrip duurzaamheid op concrete wijze uit, bijvoorbeeld door ons aanbod van duurzame financiële producten op het gebied van sparen en beleggen. Daarbij scharen wij ons achter de algemeen erkende definitie uit het Brundtland¹-rapport: 'Duurzaamheid betekent voorzien in de behoeften van nu, zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien in gevaar te brengen.'

Vaak worden duurzaamheid en duurzame ontwikkeling gezien als een milieudoelstelling. Dat is echter niet terecht. Het streven naar duurzame ontwikkeling is in de eerste plaats ingegeven door rechtvaardigheid. Duurzaam handelen heeft tot doel een rechtvaardige verdeling van de welvaart te realiseren, nu en in de toekomst. Duurzaamheid heeft dus ook een sociale component. Daarom hebben wij voor de komende periode mensenrechten en klimaat als centrale thema's gekozen.

1) In 1987 verscheen het rapport *Our common future* van de Verenigde Naties, waarin duurzame ontwikkeling centraal stond. Dit rapport staat ook wel bekend als het Brundtland-rapport, naar Gro Harlem Brundtland, de toenmalige voorzitter van de commissie.

Om deze thema's vorm te geven werken we samen met uiteenlopende partners. Onze strategische partners zijn Amnesty International, Greenpeace, Oxfam Novib (tevens productpartner), Cordaid Kinderstern en Cordaid Microkrediet (tevens productpartners). Onze renteschenkingspartners zijn, naast de reeds genoemde organisaties, Astma Fonds, Dierenbescherming, Humanistisch Verbond, Landelijke Vereniging van Wereldwinkels, Milieudefensie, Nederlandse Kankerbestrijding/KWF, Pax Christi, Plan Nederland en Solidaridad. Daarnaast werken wij incidenteel samen met de Waddenvereniging, Plan Nederland en de Landelijke Vereniging van Wereldwinkels als productpartners en met Dierenpark Emmen, de Vogelbescherming en Natuur en Milieu als marketingpartners.

Meer onderwerpen die voor ons belangrijk zijn, vindt u op onze website, www.asnbank.nl → Over de ASN Bank → Visie. Een overzicht van onze partners staat op www.asnbank.nl → Over de ASN Bank → Partnerships.

5.3.1. Mensenrechten

Het lijkt zo vanzelfsprekend: geen honger, geen kinderarbeid, wel gezondheidszorg, onderwijs, gelijke rechten voor man en vrouw, vrij ondernemerschap, vakbonds- en persvrijheid. In veel landen valt op dit gebied nog een wereld te winnen. Wij onderzoeken altijd de mensenrechtensituatie in een land, voordat wij besluiten erin te beleggen.

Aanscherpen mensenrechtencriteria

Hetzelfde geldt voor bedrijven. De laatste jaren is wereldwijd op dat vlak veel vooruitgang geboekt. In 2003 publiceerden de Verenigde Naties het document *UN Human Right Norms for Business*: een bundeling van internationale standaarden op het vlak van mensenrechten, die samen de verantwoordelijkheden van ondernemingen op dat gebied formuleren. Dat document was voor ons aanleiding – in overleg met onder andere Amnesty International – onze mensenrechtencriteria voor al onze beleggingen verder uit te werken. Daardoor is nu scherp geformuleerd wat wij bedoelen met bijvoorbeeld kinderarbeid, werknemersrechten en wapens. Vermoedelijk zijn wij de eerste bank die deze internationale richtlijnen gebruikt als basis voor onze beleggingscriteria. Daarmee willen we het goede voorbeeld geven aan het bedrijfsleven om serieus werk te maken van mensenrechtencriteria.

Zestig jaar mensenrechten

Op 10 december 2008 bestond de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens zestig jaar. Naar aanleiding daarvan verscheen een paginagrote advertentie in de Engelse krant *The Financial Times*. Daarin onderstreepten de CEO's van 156 ondernemingen hun *commitment* om mensenrechten in hun invloedssfeer te respecteren en te steunen. Zij riepen regeringen op hun verplichtingen op het gebied van mensenrechten na te komen. Omdat dit volledig aansluit bij de missie en de aangescherpte mensenrechtencriteria van de ASN Bank, ondertekende Ewoud Goudswaard deze verklaring namens de bank.

Door de introductie van ASN Méérsparen (zie hoofdstuk 7) gaven wij in 2008 eveneens invulling aan ons mensenrechtenbeleid. Tevens waren wij partner van de fotoactie Stop Kinderarbeid, die op 11 juni door minister Verhagen van Buitenlandse Zaken werd geopend. De opbrengst van deze actie kwam ten goede aan het Publicatiefonds Kinderrechten, dat uitgaven over kinderarbeid ondersteunt.

5.3.2. Klimaat

De media staan er bol van en u merkt het zelf in uw achtertuin: het klimaat verandert. Winters zijn zachter, regenbuien heviger en wereldwijd wordt het weer extremer. De jaren die wereldwijd het warmst waren sinds het begin van de metingen, liggen op één na allemaal na 1994.

Uitwerken klimaatcriteria

Vooraf terugdringing van de uitstoot van CO₂ (kool-dioxide) kan het broeikaseffect tegengaan. CO₂ komt vrij bij de verbranding van fossiele brandstoffen, zoals olie en gas. Hierop rijden onze auto's en draait zowel onze verwarming als onze economie. De ASN Bank heeft met haar issuepaper klimaat (zie www.asnbank.nl → Beleggen → Beleggingsbeleid) verder invulling gegeven aan haar streven om het klimaatprobleem te helpen oplossen. Centraal daarin staat het vermijden van investeringen in sectoren die veel CO₂ uitstoten, zoals de olie-, gas- en kolen-sector. Daarentegen selecteren wij juist investeringen in activiteiten die gepaard gaan met vermindering van de CO₂-uitstoot dankzij bijvoorbeeld

energiebesparing. Het issuepaper somt ook onze bezwaren tegen kernenergie op. Deze betreffen vooral de veiligheid en het afvalprobleem. Tevens geeft het ons standpunt over biobrandstof weer.

5.3.3 Landenbeleid aangescherpt

Het spaargeld van onze klanten beleggen wij duurzaam. Dit gebeurt voor een belangrijk deel in staatsobligaties, niet alleen omdat dit een solide belegging is, maar ook omdat de Nederlandsche Bank ons verplicht een deel van ons vermogen aan te houden in goed verkoopbare beleggingen zoals staatsobligaties. Via staatsobligaties investeren we in het beleid van de regeringen van de uitgevende landen. Deze hebben een enorme invloed op de duurzaamheid van de samenleving, bijvoorbeeld op het gebied van milieubeleid, gezondheidszorg en defensie. Daarom hebben wij ons landenbeleid aangescherpt. Bij de keuze van staatsobligaties sluiten wij veel landen bij voorbaat uit omdat zij zich schuldig maken aan marteling, genocide, misdaden tegen de menselijkheid of oorlogsmisdaden. De landen die overblijven, beoordelen wij vervolgens op hun mensenrechten- en hun milieubeleid. Zo kwamen wij in 2008 tot een eigen index met een onderverdeling in landen waarin wij wel beleggen, afgekeurde landen en uitgesloten landen.

5.4 Dialoog met stakeholders

Als transparante bank overleggen wij vaak met onze stakeholders. Daaronder verstaan wij alle personen en organisaties die belangrijk voor ons zijn. Wij hechten vooral aan de mening van klanten, maatschappelijke organisaties en medewerkers. We willen graag weten wat zij vinden van onze koers op verschillende onderwerpen. Die informatie kunnen wij gebruiken om onze werkwijze bij te stellen – zonder overigens voortdurend van aanpak te veranderen. Stabiliteit en continuïteit zijn immers ook belangrijke waarden in ons beleid.

Communicatie met klanten

Onze klanten informeren wij via de jaarverslagen van de bank en de ASN Beleggingsfondsen over ons beleid en onze activiteiten. In de communicatie speelt onze website, www.asnbank.nl, een steeds grotere rol. Wij informeren onze klanten tevens via het klantenmagazine Spaarmotief, dat in 2008 vijf keer verscheen, met aparte versies voor spaar- en

beleggingsklanten. Klanten die daar prijs op stellen, ontvangen tevens vijf maal onze e-mailnieuwsbrief. Omdat wij het belangrijk vinden onze klanten ook persoonlijk te ontmoeten, organiseerden wij voor hen de Dag van het Ethisch Beleggen en natuurlijk de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de ASN Beleggingsfondsen.

Voor klanten met vragen en behoefte aan advies zijn onze medewerkers van het KlantContactCentrum (KCC) van maandag tot en met vrijdag telefonisch te bereiken via het gratis nummer 0800 - 0380. Klanten kunnen ook via e-mail en schriftelijk vragen stellen.

Raad van Advies

Het overleg met stakeholders krijgt structureel vorm in de Raad van Advies van de ASN Bank. Deze is samengesteld uit vertegenwoordigers met uiteenlopende maatschappelijke achtergronden (de samenstelling vindt u in bijlage IV). Met de Raad van Advies is drie maal gesproken over het beleid van de ASN Bank op zeer uiteenlopende terreinen, variërend van de communicatie tot ons beleggingsbeleid op het gebied van staatsobligaties.

Maatschappelijke organisaties

Wij hebben tevens regelmatig overleg met maatschappelijke organisaties in uiteenlopende forums en zijn aanwezig bij evenementen en seminars. Ook steunen wij duurzame initiatieven, bijvoorbeeld via het internetplatform Voordewereldvanmorgen.nl.

Feestelijk jubileum Dag van het Ethisch Beleggen

De tiende Dag van het Ethisch Beleggen vierden wij, samen met vele klanten, op 6 november feestelijk in theater Carré in Amsterdam. Een journalistenpanel discussieerde over onder meer de vraag hoe het vertrouwen van burgers in banken, dat door de financiële crisis is beschadigd, kan worden hersteld. Femke Halsema, voorzitter van GroenLinks, stelde in haar toespraak voor de elementaire nutsfunctie van het klassieke bankieren in ere te herstellen. Zij hield een krachtig pleidooi voor een 'Green Deal', een wereldwijde inspanning om de bedreigingen op het gebied van *food*, *fuel* en *finance* het hoofd te bieden. Zangeres Trijntje Oosterhuis, begeleid door gitarist Leonardo Almuedo, zorgde voor de sfeervolle afsluiting.

Een selectie uit 2008: Global Reporting Initiative (GRI), Sponsoractie Stop Kinderarbeid, Nationaal Sustainability Congres, Duurzame Dinsdag, de Rode Hoed (debattenserie over de klimaatwet en biobrandstoffen), VBDO-onderzoek, Omniversum, Amnesty Film Festival, Day for Change en Stichting Zeekracht.

Communicatie met medewerkers

Zoals gezegd zijn ook de medewerkers belangrijke stakeholders van de ASN Bank. Met hen communiceren wij onder meer via afdelingsoverleggen, het ASN Handboek, dat medewerkers wegwijs maakt in de organisatie, het intranet, de e-mailnieuwsbrief Info(r)mail en via personeelsbijeenkomsten en andere interne bijeenkomsten. Het human resources-beleid bespreken wij verder in hoofdstuk 8.

5.5 De ASN Foundation

Onze betrokkenheid reikt verder dan alleen duurzaam bankieren. De ASN Bank schenkt het hele jaar door een deel van haar winst aan projecten en organisaties die bijdragen aan haar missie. Om ons giftenbeleid te formaliseren is in 2004 de Stichting ASN Foundation opgericht. Meer informatie over de werkwijze van de ASN Foundation vindt u op onze website, www.asnbank.nl → Over ASN Bank → ASN Foundation.

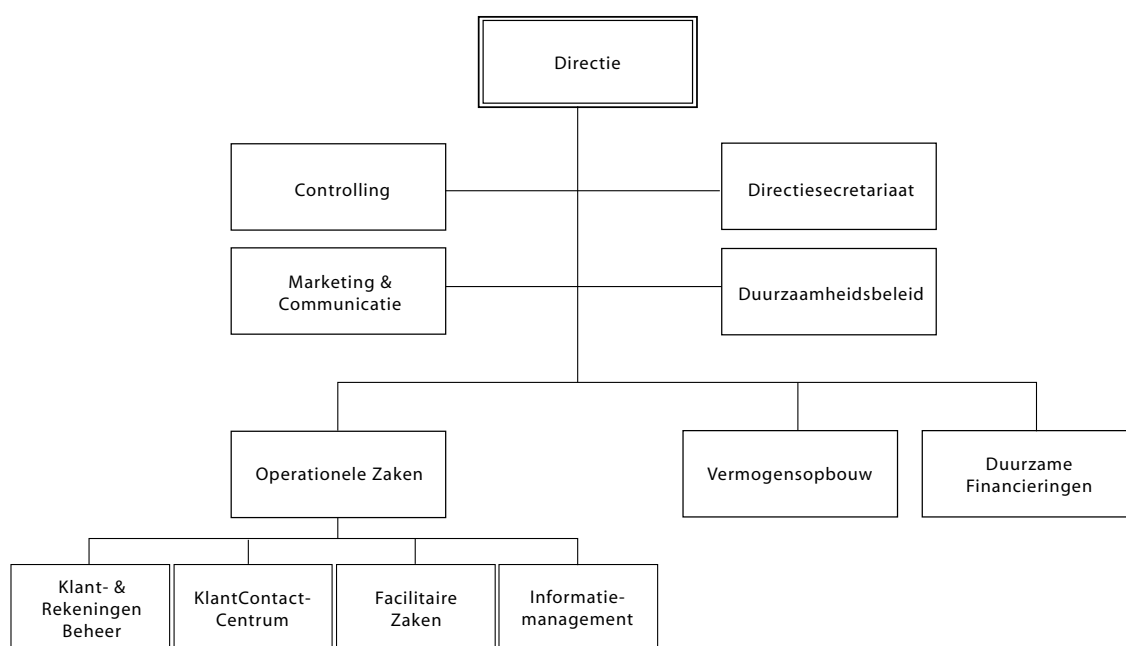
5.6 Triple Jump

Triple Jump is opgezet door de ASN Bank, Oxfam Novib, NOTS Foundation en Stichting Doen. De ASN Bank is voor een kwart medeaandeelhouder. Triple Jump is een maatschappelijke onderneming die als doel heeft beschikbaar westers kapitaal uit te zetten in ontwikkelingslanden en zo de armoedebestrijding te versnellen. Het richt zich niet alleen op volwassen microfinancieringsinstellingen (MFI's), maar spant zich ook in om deskundigheid en kapitaal voor startende en expanderende MFI's te verwerven. Kort gezegd, Triple Jump:

- ondersteunt startende MFI's met deskundigheid en eigen vermogen;
- verstrekt leningskapitaal met een hoog risico aan MFI's die uit de startfase doorgroeien naar volwassenheid;
- verstrekt leningskapitaal met een laag risico aan volgroeide, stabiele MFI's.

Triple Jump is als projectbeheerder verantwoordelijk voor de uitzettingen van het ASN-Novib Fonds. Daarnaast beheert het de leningenportefeuille van Oxfam Novib, Calvert Social Investment Foundation en SNS Institutional Microfinance Fund. Momenteel beheert Triple Jump een portefeuille van circa € 135 miljoen.

5.7 Organisatie

Toelichting op het organogram

- **Vermogensopbouw** is verantwoordelijk voor de ontwikkeling en afzet van spaar- en beleggingsproducten. De afdeling draagt tevens zorg voor de uitvoering van wet- en regelgeving voor zover dit betrekking heeft op de klanten en producten. Zij voert de dagelijkse directie over de ASN Beleggingsfondsen. Verder vertegenwoordigt zij de ASN Bank en de ASN Beleggingsfondsen op bijeenkomsten voor intermediairs en geïnteresseerden in deze fondsen.
- **Marketing en Communicatie** is verantwoordelijk voor de communicatie over het beleid en de duurzame waarden van de ASN Bank en voor werving en behoud van klanten door campagnes. De afdeling ontwikkelt distributiekkanalen voor de ASN-producten en zet deze op. Tevens onderhoudt zij de contacten met de partners waarmee wij samenwerken.
- **Operationele Zaken** bestaat uit verschillende onderdelen. De afdeling Informatiemanagement zorgt onder andere voor de beschikbaarheid van systemen en middelen op de werkplek, zoals telefoon en internet. De afdeling Klant- & Rekeningenbeheer verwerkt de klant- en rekeninggegevens en verstuurt informatieaanvragen. Het KlantContactCentrum biedt een optimale service aan onze klanten via telefoon, e-mail en brieven. Facilitaire Zaken ten slotte zorgt ervoor dat alle ASN-medewerkers beschikken over de ruimte en middelen die nodig zijn om te kunnen werken.
- **Duurzame Financieringen** zet kredieten uit voor het ASN Groenprojectenfonds, de ASN Bank en de ASN Groenbank (in oprichting) en beheert deze.

- **Controlling** is verantwoordelijk voor alle (informatie)stromen op financieel gebied. Daarmee is de afdeling onder andere verantwoordelijk voor de financiële rapportages en analyses, de jaarverslagen van de beleggingsfondsen en het (half)jaarverslag van de bank. Tevens ziet zij toe op het naleven van de regelgeving (*compliance*), de administratieve organisatie en de interne controle.
- **Duurzaamheidsbeleid** is verantwoordelijk voor de uitwerking van beleid voor de hele ASN Bank op het gebied van duurzaam investeren, duurzaam stemmen en de inhoud van de dialoog met ondernemingen.

In hoofdstuk 8, *Duurzame bedrijfsvoering*, vindt u meer informatie over de medewerkers van de ASN Bank.

25

Global Compact

Global Compact is een initiatief van de Verenigde Naties (VN) en promoot de maatschappelijke verantwoordelijkheid van ondernemingen. Algemeen directeur Ewoud Goudswaard: 'De ASN Bank heeft in 2007 het Global Compact ondertekend als uitdrukking van haar decennialange betrokkenheid bij de tien doelstellingen van dit internationale VN-initiatief. Dit verslag laat zien hoe we daar in 2008 invulling aan hebben gegeven.'

In bijlage II vindt u terug op welke pagina's van dit jaarverslag en elders wij verslag doen volgens de tien principes van het Global Compact.

Geestverwanten

26

‘Met argumenten alleen kom je er niet’

Mirjam de Rijk, directeur Natuur en Milieu, lanceerde voorjaar 2008 Zeekracht, een ambitieus plan voor windmolens voor de kust.

‘Niemand is tegen windenergie, toch laat Den Haag het op zijn beloop. Voor verbreding en vernieuwing van wegen is tot 2020 twintig miljard euro gereserveerd. Maar met windenergie is er schroom om over het eigen graf heen te regeren. Daarom gaan we de windmolens zelf bouwen, met steun van partners als de ASN Bank, Eneco en de gemeente Amsterdam. Iedereen kan mede-eigenaar worden van een windmolen. We hebben het publiek ook nodig om druk uit te oefenen op Den Haag. Want de overheid moet snel alle drempels slechten, met geld komen en zorgen voor de infrastructuur, zodat de stroom het net op kan.

Pas als bedrijven meedoen, gaan er dingen veranderen. En die doen het pas, althans de overgrote meerderheid, als de wissels zo staan dat ze bijna wel milieuvriendelijk móeten zijn. Met argumenten alleen kom je er niet. De overheid moet zorgen dat het aantrekkelijk wordt om het milieu te ontzien, bijvoorbeeld door belastingvergroening. En door strenge normen lok je innovatie uit.’

Spaarmotief december 2008

6. Duurzaam beleggen in de praktijk

Transparantie is de basis van vertrouwen. Het is voor de ASN Bank een belangrijk thema. Onze klanten weten waarin hun geld is geïnvesteerd, want wij vinden het vanzelfsprekend hier volledige openheid over te geven. De financiële crisis heeft nog eens extra aangetoond hoe belangrijk het is dat banken helder zijn over de vraag waarin zij hun geld investeren.

Wij kunnen alleen maar volledig transparant zijn als ook de bedrijven waarin wij investeren volledige openheid van zaken geven. Om een voorbeeld te geven: de grote en ook veel kleine financiële instellingen die door de financiële crisis zijn geraakt, voldoen niet aan onze eisen voor transparantie. Omdat niet duidelijk is waarin zij hun geld beleggen, investeren wij niet in zulke instellingen. Transparantie is eveneens nodig om vast te stellen hoe bedrijven omgaan met hun werknemers, het milieu en hun directe omgeving. Wij zijn ervan overtuigd dat de toekomst ligt bij ondernemingen die investeren in bijvoorbeeld goede arbeidsomstandigheden en oplossingen voor het klimaatprobleem. Met bedrijven die zich verantwoordelijk voelen voor mens, dier en milieu doen wij graag zaken.

6.1 De ASN Bank en ASN Beleggingsfondsen

Of u nu bij de ASN Bank spaart of belegt, u kunt erop vertrouwen dat wij uw geld investeren op basis van onze bijzondere, duurzame beleggingscriteria.

De ASN Bank

De ASN Bank bestaat bij de gratie van het vertrouwen van haar klanten. Zij moeten ervan op aan kunnen dat wij hun spaargeld op een zorgvuldige, risicomijdende manier uitzetten. Dat doen wij vooral in vastrentende waarden, zoals obligaties en onderhandse leningen. De bankportefeuille bestaat voor een groot deel uit staatsobligaties. Andere belangrijke investeringscategorieën zijn microkredietverlenende banken, waterschappen, waterleidingbedrijven, sociale woningbouw, onderwijs, gezondheidszorg, ontwikkelingsbanken, hypotheek en lagere overheden. Zo zorgen we voor een goede, veilige balans. In bijlage III van dit verslag ziet u in welke overheden, bedrijven en instellingen wij het geld van onze klanten investeren.

De ASN Beleggingsfondsen

Van de € 5,9 miljard die onze klanten ons toevertrouwen, is circa € 1 miljard belegd in de ASN Beleggingsfondsen. Met onze fondsen streven wij naar een goed rendement voor de beleggers én een wezenlijke bijdrage aan een duurzame wereld.

Onze fondsen zorgen voor een grote spreiding van het vermogen van de beleggers. Dat vermindert het risico ten opzichte van een beleggingsportefeuille met een kleiner aantal individuele namen. Onze beleggingsfondsen beleggen in een breed scala aan ondernemingen, van microkredietinstellingen tot multinationals. Daarmee varieert ook het risico. Wij bieden fondsen aan die beleggen in aandelen, een beleggingscategorie met een hoger risico, naast een obligatiefonds en een mixfonds met een lager risico. Het risico van elk fonds is voor een groot deel afhankelijk van zijn specifieke aard. Een korte toelichting per fonds vindt u op pagina 35.

6.2 De selectie van beleggingen

In 2008 hebben we de criteria voor zes duurzame thema's verder uitgewerkt in issuepapers. Nadat het issuepaper over mensenrechten in 2007 zorgde voor belangrijke aanscherpingen op dit vlak, ontwikkelden wij in 2008 issuepapers over klimaat, afvalverwerking, supranationale instellingen, staatsobligaties, waterschappen en leningenportefeuilles. Ook hierin is de ASN Bank transparant: na goedkeuring publiceren wij onze issuepapers op www.asnbank.nl → Beleggen → Beleggingsbeleid.

Bedrijven, staatsobligaties en instellingen die voldoen aan onze bijzondere beleggingscriteria (zie bijlage I), zijn opgenomen in ons 'beleggingsuniversum'. De beheerders van de ASN Beleggingsfondsen en van de spaargelden van de ASN Bank putten bij het samenstellen van hun portefeuille uit alle ondernemingen en instellingen die in dit beleggingsuniversum zijn opgenomen. Of zij een bepaalde belegging ook werkelijk selecteren, hangt af van de financiële prestaties.

Elk beleggingsfonds heeft een specifiek beleggingsuniversum. Bij elkaar zijn er meer dan driehonderd beursgenoteerde ondernemingen waaruit het ASN Aandelenfonds, het ASN Mixfonds, het ASN Small & Midcap Fonds en het ASN Milieu & Waterfonds kunnen kiezen. Voor de beleggingen van het ASN Obligatiefonds en de spaargelden van de ASN Bank doen wij extra onderzoek naar staatsobligaties en instellingen. In 2008 is veel onderzoek geactualiseerd. Staatsobligaties, supranationale instellingen en waterschappen zijn uitgebreid doorgelicht.

6.3 Duurzaam beleggen in de praktijk

Met behulp van drie instrumenten geven wij voor de ASN Bank en de ASN Beleggingsfondsen invulling aan duurzaam beleggen:

- 1 de bijzondere beleggingscriteria bij de selectie van beleggingen,
- 2 de dialoog met de ondernemingen of instellingen waarin wij beleggen,
- 3 het uitoefenen van stemrecht bij beleggingen in aandelen.

Elk van deze activiteiten vindt plaats volgens een vast proces, dat uiteindelijk leidt tot een bepaald resultaat: de goed- of afkeuring van een bedrijf, (staats)obligatie of instelling; het uitbrengen van een stem op een aandeelhoudersvergadering of de afronding van een dialoog met een onderneming. We lichten deze processen hierna toe.

6.3.1 Het eerste instrument: selecteren

Het selectieproces is een van de kernprocessen waarmee wij de missie van de ASN Bank invullen. Onze duurzaamheid komt vooral tot uitdrukking in de selectie van beleggingen op basis van milieu- en mensenrechtencriteria. Het is daarom belangrijk dat we er zeker van zijn dat de selectie plaatsvindt volgens onze bijzondere beleggingscriteria.

Analisten spitten alles uit

De selectie van duurzame beleggingen is een gecompliceerd en grondig proces, dat plaatsvindt volgens een vaste procedure. Voor de ASN Bank is continu een onderzoeksteam bezig dat beoordeelt of beleggingen voldoen aan onze beleggingscriteria. De analisten maken bij hun onderzoek gebruik van informatie van het te onderzoeken bedrijf zelf, maar ook informatie die wordt verstrekt door gespecialiseerde onderzoeksinstituten, de media, niet-gouvernementele organisaties zoals Amnesty International en vakbonden. De afgeronde onderzoeken

worden besproken in de ASN Selectiecommissie. Deze bestaat uit de directie van de ASN Bank en van de ASN Beleggingsfondsen. De ASN Selectiecommissie neemt haar besluiten op basis van adviezen van de afdeling Duurzaamheidsbeleid en de betrokken analisten. De ASN Selectiecommissie kwam in 2008 zeven maal bijeen.

Alleen de ASN Selectiecommissie heeft de bevoegdheid een investering voor het beleggingsuniversum goed of af te keuren. Als de commissie positief is over een belegging in een onderneming, overheid of instelling, nemen wij deze in ons universum op. Alle ondernemingen en landen in het universum worden binnen drie jaar opnieuw doorgelicht. Als uit nieuwe informatie blijkt dat dit eerder moet plaatsvinden, vervroegen wij de 'doorlichting'.

De afdeling Duurzaamheidsbeleid beoordeelt alle kredietaanvragen. Zij beoordeelt specifiek in hoeverre het krediet past bij de missie van de ASN Bank.

Carbon Footprint

Practice what you preach is ons uitgangspunt. Daarom willen wij een vooruitstrevende rol spelen op het gebied van duurzaamheid. Om die te concretiseren hebben wij over 2007 als eerste bank de CO₂-uitstoot van onze beleggingsfondsen openbaar gemaakt. TruCost, een Engels onderzoeksbureau dat is gespecialiseerd in het vaststellen van de impact van bedrijfsactiviteiten op het milieu, heeft in onze opdracht deze berekening uitgevoerd.

Om het effect van ons klimaatbeleid op de selectie te meten, hebben wij deze per 31 december 2008 opnieuw laten uitrekenen. Daaruit bleek dat de CO₂-uitstoot van onze beleggingsfondsen in 2008 sterk is verminderd, terwijl die van de benchmark, de MSCI All World Index, verder is gestegen. De verdere uitwerking van ons klimaatbeleid heeft duidelijk een positief effect op de fondsen en toont aan dat de ASN Bank op de goede weg is.

De CO₂-impact van het ASN Aandelenfonds is 57% minder dan de vergelijkbare index, de MSCI All World Index. Het ASN Small & Midcap Fonds presteerde 28% beter dan de index en het ASN Milieu & Waterfonds 38% beter.

Fonds	CO ₂ - uitstoot in tonnen per miljoen euro			CO ₂ - efficiëntie t.o.v. de benchmark
	2008	2007	Verbetering	
ASN Aandelenfonds	239	293	18%	57%
ASN Small & Midcap Fonds	403	473	15%	28%
ASN Milieu & Waterfonds	344	639	46%	38%
MSCI All World Index (benchmark)	555	491	-13%	

Het ASN Beleggingsuniversum: altijd in beweging

CRH

Het Ierse CRH produceert bouwmaterialen zoals cement, beton en asfalt. Het bezit tevens doe-het-zelfzaken. CRH is voornamelijk actief in Europa en in de VS en heeft wereldwijd ruim 54 duizend werknemers. Het heeft een belang van 25% in het Israëlische Mashav. Dit bedrijf is de belangrijkste leverancier van het cement waarmee de muur op de Westelijke Jordaanoever is gebouwd. De Verenigde Naties hebben de bouw van deze muur veroordeeld. In 2008 hebben wij CRH afgekeurd en verwijderd uit ons beleggingsuniversum omdat het betrokken is bij deze muur, en omdat het door de productie van cement een grote bijdrage levert aan klimaatverandering.

Asahi Pretec

Asahi Pretec uit Japan is actief in het recyclen, verbeteren en herwinnen van kostbare metalen die worden gebruikt in de elektronica-industrie, tandartspraktijken en bij het maken van juwelen. Tevens recyclet het afval uit elektronica, voedsel, plastic en de industrie. Deze activiteiten zijn van groot belang voor de maatschappij en dragen bij aan milieubehoud. Asahi Pretec levert een positieve bijdrage met zijn producten. Ook het interne bedrijfsproces is gericht op het behoud van middelen en energie en het terugdringen van afval dat nog overblijft tijdens het recyclingproces. De sociale prestaties van Asahi Pretec zijn eveneens uitstekend. Het bedrijf heeft een goed mensenrechtenbeleid, maar valt vooral op door het goede personeelsbeleid, met veel aandacht voor veiligheid en gezondheid. Op basis hiervan hebben wij Asahi Pretec in 2008 toegevoegd aan ons beleggingsuniversum.

en mensenrechten en deze te verbeteren. Deze dialoog passen wij toe in de volgende gevallen:

1. Bij de kleine en middelgrote Europese ondernemingen waarin het ASN Small & Midcap Fonds belegt. Als deze nog niet optimaal voldoen aan onze criteria, houden wij intensief contact. Zo moedigen wij hen aan een zo duurzaam mogelijke bedrijfsstrategie te volgen. Tijdens deze periode krijgen de bedrijven een proefstatus. Als een onderneming binnen twee jaar geen verbeteringen laat zien, wordt zij verwijderd uit het universum.
2. Als een onderneming in het universum mogelijk niet meer voldoet aan onze beleggingscriteria. Dat vermoeden kan voortkomen uit de driejaarlijkse 'doorlichting' of als er nieuwe informatie over een onderneming vrijkomt. Wij sturen de onderneming daarover vragen of verzoeken haar het beleid aan te passen of de uitvoering ervan te verbeteren. Afhankelijk van de antwoorden nemen wij opnieuw contact op met de onderneming. Als de gewenste reactie uitblijft, beslist de ASN Selectiecommissie of de onderneming uit het universum verwijderd moet worden. In 2008 is Fuji uit het universum verwijderd omdat de dialoog onvoldoende resultaat opleverde.
3. Ter aanmoediging. Ondernemingen, instellingen en projecten stellen het zeer op prijs als zij worden geselecteerd voor ons universum. Wij stellen hen dan ook zoveel mogelijk op de hoogte van hun toelating. Wanneer wij regelmatig contact hebben met de ondernemingen en instellingen waarin wij investeren, begrijpen zij beter wat wij verwachten op het gebied van milieu- en mensenrechtenprestaties. Zo informeerden wij bijvoorbeeld op 10 december 2008 circa tweehonderd ondernemingen uit ons universum over het zestigjarige bestaan van de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens. Daarbij gaven we aan dat zij momenteel voldoen aan onze mensenrechtencriteria en dat we hopen dat zij daaraan blijven voldoen.

6.3.2 Het tweede instrument: dialoog met ondernemingen

Regelmatig benaderen wij de ondernemingen en instellingen waarin we investeren, met een vraag of een verzoek. Daarmee beogen wij hen bewuster te maken van hun prestaties op het gebied van milieu

6.3.3 Het derde instrument: stemmen

De ASN Beleggingsfondsen hebben stemrecht tijdens de aandeelhoudersvergaderingen van de ondernemingen waarin zij beleggen. Daardoor kunnen zij invloed uitoefenen op het beleid en management van die ondernemingen. De afgelopen jaren hebben

wij ons stemrecht bij een steeds groter aantal ondernemingen uitgeoefend en het meer toegespitst op onze missie en duurzaamheidscriteria. Bovendien hebben wij in 2008 een eigen duurzaam stembelief ontwikkeld. Wij hebben in 2008 op 58 aandeelhoudersvergaderingen wereldwijd volgens dit duurzame stembelief gestemd.

Tegen beloningen zonder duurzaamheidsdoelen

De ASN Bank is er voorstander van de (variabele) beloning van bestuurders te koppelen aan de duurzaamheidsprestaties van hun onderneming. Op het grootste deel van de aandeelhoudersvergaderingen zijn echter beloningsvoorstellen behandeld waarin een dergelijke koppeling niet was opgenomen. Dit heeft ertoe geleid dat wij meestal tegen beloningsvoorstellen hebben gestemd. Positieve uitzonderingen hierop waren onder andere DSM en Tomra. Meer informatie over het stemgedrag van de ASN Beleggingsfondsen op de aandeelhoudersvergaderingen vindt u op www.asnbank.nl → Beleggen → Corporate Governance → Stembelief.

6.4 Dilemma's

De ASN Bank wordt regelmatig geconfronteerd met dilemma's in haar duurzaamheidsbeleid. De keuze voor duurzaamheid of ethiek is immers niet altijd eenduidig. Investeren we in een windmolenfabrikant zonder mensenrechtenbeleid? Hoe handelen we bij een beschuldiging van corruptie die niet is bewezen? Door ons duurzaamheidsbeleid zo helder mogelijk te formuleren proberen we dergelijke dilemma's te ondervangen. Zo leggen we bijvoorbeeld in het beleid vast dat we vanwege de veiligheid en het afval niet investeren in kernenergie. Zo komen wij niet voor het dilemma te staan dat we de veiligheid en het afvalprobleem moeten afwegen tegen de bijdrage van kernenergie aan de vermindering van het broeikaseffect. Beleid geeft echter nooit antwoord op alle dilemma's. Wanneer een specifiek dilemma daar om vraagt, zoeken we een antwoord dat in lijn is met onze missie en de wensen van onze klanten. Dat doen wij op basis van eigen onderzoek, waarbij wij zowel onze stakeholders als specialisten raadplegen.

31

Dilemma milieu versus mensenrechten

Het aantal duurzame energieprojecten en ondernemingen is wereldwijd sterk toegenomen. Wij juichen deze ontwikkeling, die wij mede mogelijk hebben gemaakt, sterk toe. Het gaat veelal om relatief jonge, kleine bedrijven (vijftig tot vijfhonderd werknemers), die zeer duurzame technologieën op de markt brengen. Bijvoorbeeld foto-voltaïsche systemen: zonnecellen die zonlicht omzetten in elektriciteit. Deze ondernemingen hebben echter meestal geen of een slecht ontwikkeld mensenrechtenbeleid. Zij lopen daarmee een veel kleiner risico dan bijvoorbeeld oliemaatschappijen. Toch vinden wij dat het feit dat zij een product maken dat goed is voor het milieu, geen reden is voor mindere prestaties op het gebied van mensenrechten. Daar komt bij dat ook zulke ondernemingen steeds vaker produceren in landen die slecht of matig met de mensenrechten omgaan. Daarom stellen wij ons de vraag: kunnen wij een onderneming die zeer duurzame producten maakt maar geen mensenrechtenbeleid heeft, wel opnemen in ons beleggingsuniversum? Wij gaan met zulke ondernemingen in gesprek om deze vraag te kunnen beantwoorden, waarbij wij het management aansporen een mensenrechtenbeleid te formuleren en in te voeren.

Geestverwanten

32

‘Ik geloof in de kracht van het individu’

Voor een verhalenwedstrijd van de ASN Bank en Cordaid Kinderstem verplaatste jeugdboekenschrijfster Francine Oomen zich in de belevingswereld van straatkinderen.

‘Hoewel de omstandigheden in ontwikkelingslanden totaal anders zijn, denk ik dat straatkinderen in essentie dezelfde behoeftes hebben als Nederlandse leeftijdsgenoten. Wat elk kind wil, is veiligheid, respect en aandacht. En met aandacht bedoel ik ook: liefde en warmte. Ik weet dat er in ontwikkelingslanden ongelooflijk veel ellende, onrecht, misbruik en corruptie is, maar uiteindelijk geloof ik wel heel erg in de kracht van het individu. Dat je ondanks heel moeilijke omstandigheden er toch nog iets van kunt maken.

Ik probeer vanuit mijn eigen mogelijkheden iets te doen. Door bepaalde waarden uit te dragen in mijn boeken. Maar ook door bijvoorbeeld kinderen van informatie te voorzien. En ze zo bewust te maken van hun eigen verantwoordelijkheid voor keuzes. Zeker in de leeftijdsgroep van negen tot vijftien – de kinderen voor wie ik schrijf – heeft dat een enorme impact. Die kinderen hebben nog een onbezoedeld rechtvaardigheidsgevoel.’

Spaarmotief september 2008

7. Onze duurzame producten

De ASN Bank biedt haar klanten sinds jaar en dag duurzame spaar- en beleggingsmogelijkheden. In december 2008 kwam daar onze nieuwe betaalrekening bij: de ASN Bankrekening. Al onze producten hebben tot doel direct of indirect de duurzaamheid van de samenleving te bevorderen, zonder dat dit ten koste gaat van het rendement voor onze klanten. De rente die wij aan klanten uitkeren, steekt vaak gunstig af bij die van concurrenten.

In dit hoofdstuk vindt u een overzicht van onze duurzame producten. We laten ook de financiële ontwikkelingen van de spaar- en beleggingsrekeningen zien. De introductie van de ASN Bankrekening aan het eind van het jaar betrof slechts de klanten die al online bankieren. De grote aanwas van betaalklanten verwachten wij vanaf januari 2009, wanneer wij de rekening breed gaan aanbieden.

7.1 Sparen

Hieronder ziet u een beknopt overzicht van de spaarproducten die wij actief aanbieden. Voor uitgebreide informatie over onze spaarmogelijkheden en de actuele rentetarieven verwijzen we u naar onze website: www.asnbank.nl → Sparen → Rentetarieven.

34

<i>Spaarvorm:</i>	<i>Belangrijkste kenmerken:</i>
ASN Ideaalsparen	Variabele rente, maandelijks automatisch sparen, tegoed kosteloos opneembaar.
ASN Méérsparen	Variabele rente, bij een spaartegoed vanaf € 10.000,- meer rente over het gehele tegoed, tegoed kosteloos opneembaar.
ASN Optimaalrekening	Variabele rente, geen inleg- en opnamebeperkingen, via één rekening sparen en desgewenst beleggen in ASN Beleggingsfondsen.
ASN Wereldsp@ren	Variabele rente (basisrente en extra rente), sparen via het internet, tegoed kosteloos opneembaar.
ASN Internetsp@ren	Variabele rente, onbeperkt sparen via het internet, tegoed kosteloos opneembaar.
ASN Jeugdsparen	Variabele rente, sparen voor uw (klein-)kind met steun aan straatkinderprojecten, tegoed staat vast tot het kind meerderjarig is.
ASN Levenslooprekening	Variabele rente, fiscaal voordelig werknemerssparen van brutoloon voor onbetaald verlof.
ASN Spaarloonrekening	Variabele rente, vaste looptijd, fiscaal voordelig werknemerssparen van brutoloon.
ASN Depositosparen	Vaste rente en verschillende vaste looptijden.
ASN Vrouwenspaardeposito	Vaste rente en vaste looptijd, renteschenking aan vrouwenkredietprogramma Cordaid Microkrediet.
ASN Waddendeposito	Vaste rente, vaste looptijd, renteschenking aan Waddenvereniging.

7.1.1. Prestaties spaarproducten

De hoeveelheid spaargeld die klanten aan de ASN Bank toevertrouwden, groeide in 2008 als nooit tevoren. Hoewel deze groei op het conto van meer-

dere rekeningen geschreven kan worden, lichten wij de belangrijkste ontwikkelingen van vier rekeningen eruit.

	<i>Aantal rekeningen</i>	<i>Toevertrouwde middelen (*€ 1000)</i>
Totaal 2008	536.066	4.965.953
Totaal 2007	431.933	3.632.268

Inleg ASN Ideaalsparen verruimd

Een groot deel van de groei werd opnieuw gerealiseerd door ASN Ideaalsparen, een spaarvorm die wij in 2005 introduceerden. Hierbij spaart de rekeninghouder elke maand automatisch een vast bedrag. In het voorjaar van 2008 verruimden wij dat bedrag van € 250 per maand tot € 500 per maand. Vanaf de zomer werd het bovendien mogelijk om éénmalig een bedrag tot € 10.000 per rekening ASN Ideaalsparen

bij te storten. Later in het jaar verdubbelden wij dit bedrag voor en/of-rekeningen (met twee rekeninghouders). Veel klanten maakten gebruik van deze extra stortingsmogelijkheden.

Nieuw: ASN Méérsparen

In juni 2008 introduceerden wij een nieuwe rekening: ASN Méérsparen. Deze werd in korte tijd heel populair. Bij deze spaarvorm kunnen grote spaarders

letterlijk 'op de kleintjes passen'. Klanten die op deze rekening € 10.000 of meer sparen, ontvangen over hun gehele saldo meer rente. Bovendien ondersteunen zij via ASN Méersporen projecten tegen kinderarbeid van onze partners Cordaid Kinderstem, Oxfam Novib en Plan Nederland. Deze organisaties ontvangen samen jaarlijks een bedrag ter grootte van 0,1% van het saldo van ASN Méersporen per de jaarultimo, met een maximum van € 100.000 per jaar. Als premium bij de introductie van de rekening ontvingen nieuwe rekeninghouders het door de ASN Bank gesponsorde fotoboek *Een wereld voor kinderen - Opgroeien zonder kinderarbeid* van fotograaf en schrijver Peter de Ruiter.

ASN Depositosparen ongekend populair

De spaarvorm met de meeste groei was ASN Depositosparen, vooral door het succes van de Lenteactie ASN Depositosparen. Wij boden dit eenjarige deposito in het vroege voorjaar van 2008 aan. De rente was extra hoog en klanten ontvingen bovendien gratis de dvd-box *The Living Planet* van Sir David Attenborough. Op het aanbod gingen vele tienduizenden bestaande en nieuwe klanten in. Vooral dankzij deze actie vestigden wij in april twee records. Nooit eerder in de ASN-historie konden wij in één maand meer nieuwe klanten verwelkomen. Bovendien nam het spaartegoed met het grootste bedrag ooit toe.

Unieke actie rond ASN Jeugdsparen

Bijzonder was de campagne ASN Jeugdsparen, die in september 2008 van start ging. Daarbij werkten wij intensief samen met kinderboekenschrijfster Francine Oomen. Haar *Hoe overleef ik*-boeken zijn populair bij kinderen uit de laatste klassen van het basisonderwijs en eerste klassen van het middelbaar onderwijs. Zij schreef het begin van een verhaal over het Indiase straatkind Pretty. Via ons internetplatform Voordewereldvanmorgen.nl nodigden wij kinderen uit het verhaal af te maken en in te sturen.

Daardoor wilden wij kinderen in contact brengen met ASN Jeugdsparen en de straatkinderprojecten van onze partner Cordaid Kinderstem, die wij via ASN Jeugdsparen ondersteunen. De actie werd gepromoot via Cordaid Kinderstem, de websites van Francine Oomen en de ASN Bank zelf, advertenties in jeugdbladen, waaronder het nieuwe tijdschrift *Hoe overleef ik* en via folders in alle openbare bibliotheken in Nederland. De winnares van de schrijfwedstrijd, Lotte van der Kraan (10 jaar) is in 2009 ambassadrice ASN Jeugdsparen. Mede door deze campagne was ASN Jeugdsparen opnieuw in trek: het aantal rekeningen steeg tijdens de actieperiode met circa 2600.

7.1.2. Renteschenking

Klanten kunnen hun spaarrente jaarlijks geheel of gedeeltelijk automatisch schenken aan maatschappelijke organisaties. Dit is mogelijk bij verschillende ASN-spaarrekeningen. In 2008 maakten 5.105 klanten (2007: 4.455 klanten) gebruik van deze mogelijkheid. Zij konden voor hun renteschenking kiezen uit dertien goede doelen: Amnesty International, Astma Fonds, Cordaid Kinderstem, Dierenbescherming, Greenpeace, Humanistisch Verbond, Landelijke Vereniging van Wereldwinkels, Milieudefensie, Nederlandse Kankerbestrijding/KWF, Oxfam Novib, Pax Christi, Plan Nederland en Solidaridad. In totaal schonken onze klanten voor € 417.366.

7.2 Beleggen

Hieronder vindt u een beknopt overzicht van onze beleggingsfondsen. Voor uitgebreide informatie over onze beleggingsmogelijkheden en de fondsendementen verwijzen we u naar onze website www.asnbank.nl → Beleggen → Beleggingsvormen.

Beleggingsvorm:	Belegging in:
ASN Obligatiefonds	Obligaties wereldwijd
ASN Mixfonds	Mix van obligaties en aandelen wereldwijd
ASN Aandelenfonds	Aandelen wereldwijd
ASN Milieu & Waterfonds	Aandelen in milieu- en watertechnologie
ASN Small & Midcap Fonds	Aandelen van kleine en middelgrote Europese ondernemingen met extra groeipotentieel
ASN Groenprojectenfonds	Erkende Groenprojecten
ASN-Novib Fonds	Microkredieten in ontwikkelingslanden

7.2.1. Prestaties ASN Beleggingsfondsen

De internationale financiële crisis liet ook onze duurzame beleggingsfondsen niet onberoerd. Uit principe beleggen onze fondsen niet in de bedrijfstakken die het meest onder de crisis te lijden hadden, zoals financiële ondernemingen en de auto-industrie. De koersen daalden wereldwijd echter zo sterk, dat ook het totale vermogen van de ASN Beleggingsfondsen in 2008 met 22% daalde tot € 983 miljoen.

Deze daling was tevens te wijten aan de netto-uitstroom van € 54 miljoen. Deze werd mede veroorzaakt door een maatregel die wij in 2008 moesten nemen bij onze fondsen met extra fiscaal voordeel, ASN-Novib Fonds en ASN Groenprojectenfonds. Omdat in onze ogen een oneigenlijk gebruik werd gemaakt van de fiscale voordelen van deze fondsen, stelden wij een minimale inlegperiode van een halfjaar verplicht. Dat was mede ingegeven door de nadelige kosteneffecten van in- en uitstappen op korte termijn en door het streven naar stabiliteit van het kapitaal. Mede dankzij campagnes kon het ASN-Novib Fonds de fiscaal gedreven uitstroom in 2008 omzetten in een positieve instroom van € 6,1 miljoen tot in totaal € 86,5 miljoen. Bij het ASN Groenprojectenfonds lukte dat niet.

Het vermogen dat in de andere fondsen was belegd, daalde per saldo licht. Ondanks de volatiele markt haalde het ASN Aandelenfonds een plus. Per saldo lieten het ASN Obligatiefonds en het ASN Mixfonds daarentegen een uitstroom zien. De uitstroom bij het ASN Milieu & Waterfonds en het ASN Small & Midcap Fonds was minimaal.

Positieve uitzonderingen

De rendementen van het ASN Obligatiefonds (9,5%), het ASN Groenprojectenfonds (4,16%) en het ASN-Novib Fonds (4,56%) vormden positieve uitzonderingen op de koersdalingen. Beleggers in de laatste twee fondsen genieten bovenop het rendement ook van het extra fiscale voordeel tot maximaal 2,5%. Vooral de prestaties van het ASN-Novib Fonds waren bijzonder. De microkredieten die het fonds aan kleine ondernemers in ontwikkelingslanden verstrekt, bleken in woelige beurstijden een veilige haven voor Nederlandse beleggers.

ASN Venture Capital Fonds

Het ASN Aandelenfonds en het ASN Mixfonds investeren een klein deel van de inleg van beleggers in het ASN Venture Capital Fonds. Dit belegt op zijn beurt in fondsen die participeren in niet-beursgenoteerde ondernemingen die pioniers zijn op het gebied van duurzaamheid.

Overzicht beleggingsfondsen ASN Bank

(bedragen en aantallen x € 1.000)	2008		2007	
	Aantal aandelen	Fondsvermogen	Aantal aandelen	Fondsvermogen
ASN Aandelenfonds	4.951	205.952	4.776	314.992
ASN Obligatiefonds	2.766	76.892	2.967	77.578
ASN Mixfonds	2.266	126.870	2.377	156.950
ASN Milieu & Waterfonds	10.775	121.406	10.930	193.566
ASN Small & Midcap Fonds	1.538	21.463	1.711	46.651
ASN Groenprojectenfonds	13.166	343.594	15.079	385.269
ASN-Novib Fonds	1.621	86.451	1.538	80.393
Totaal vermogen beleggingsfondsen		982.628		1.255.399

Meer informatie over de resultaten en beleggingen van de afzonderlijke fondsen kunt u vinden in het Jaarverslag ASN Beleggingsfondsen, het Jaarverslag ASN-Novib Fonds en het Jaarverslag ASN Groenprojectenfonds, die wij afzonderlijk publiceren.

Awards

ASN Milieu & Waterfonds	Gouden Stier: beste duurzame product
ASN Groenprojectenfonds	FD Morningstar Award Obligaties Bedrijven EUR

7.2.2. Groenpensioen

In samenwerking met Zwitserleven, net als de ASN Bank onderdeel van SNS REAAL, ontwikkelen wij eind 2008 het Zwitserleven GroenPensioen. Zwitserleven belegt de gelden van het GroenPensioen in de duurzame beleggingsfondsen van de ASN Bank. Dit is het eerste pensioen waarbij de pensioengelden alleen belegd worden in bedrijven en projecten die bijdragen aan een duurzame samenleving. Wij verwachten dat deze samenwerking vanaf 2009 extra instroom in onze fondsen zal genereren.

7.3 Duurzame kredietverlening

Maatschappelijk ondernemen krijgt steeds meer gehoor bij het bedrijfsleven. De ASN Bank vindt het belangrijk dat innovatieve technologieën en producten de kans krijgen zich breder te ontwikkelen. Hiervoor zijn geld en kennis van de markt nodig. De afdeling Duurzame Financieringen beheert en verstrekt zakelijke kredieten voor de ASN Bank, het ASN Groenprojectenfonds, het SNS REAAL Waterfonds en de ASN Groenbank (in oprichting). Inmiddels is er ruim € 300 miljoen krediet uitgezet.

7.3.1. Gefinancierde sectoren

Een belangrijk deel van de kredieten zetten wij uit in de sectoren duurzaam bouwen en duurzame energie, zoals energie uit windmolens en biomassa, en decentrale energievoorzieningen (warmte-koude-opslag, warmtekrachtkoppeling, zonne-energie). Deze kredietverlening loopt via het ASN Groenprojectenfonds. De deelnemers in dit fonds bevorderen zo de duurzaamheid van de samenleving. Daarnaast profiteren zij van een stabiel rendement, mede dankzij extra fiscale vrijstellingen. Als een ondernemer in aanmerking wil komen voor een groenfinanciering, moet de overheid een 'groenverklaring' afgeven. Deze verklaring vragen wij aan bij SenterNovem, een agentschap van het Ministerie van Economische Zaken.

De ASN Bank zelf financiert ook tal van initiatieven op het gebied van cultuur, milieu en sociale woningbouw. Als deze niet voor een groenverklaring in aanmerking komen maar wel voldoen aan onze beleggingscriteria, verstrekken wij deze kredieten voor eigen rekening en risico.

7.3.2. Actuele ontwikkelingen

De wereld van milieusubsidies en -regelingen is complex en voortdurend in beweging. Onze krediet-specialisten houden de markt nauwgezet in de gaten en spelen erop in. Deze kennis delen we graag met ondernemers. In 2008 veranderde de Groenregeling, terwijl de subsidieregeling Milieukwaliteit Elektriciteitsproductie (MEP) werd vervangen door de nieuwe regeling Subsidie Duurzame Energie (SDE).

Subsidie Duurzame Energie (SDE)

De voormalige subsidieregeling Milieukwaliteit Elektriciteitsproductie (MEP) was alleen bedoeld voor de opwekking van duurzame elektriciteit. De nieuwe regeling Subsidie Duurzame Energie (SDE) stimuleert de productie van alle duurzame energie, ook groen gas. Bovendien is er geen sprake meer van een langjarig, vast subsidiebedrag. Dit bedrag varieert elk jaar om variaties in de elektriciteitsprijs op te kunnen vangen, evenals verstoringen in de opbrengst die het gevolg zijn van overheidsbeleid. Hiermee beoogt de SDE preciezer alleen de 'onrendabele top' te compenseren – dat deel van de investering dat niet wordt gecompenseerd door de opbrengsten, die afhankelijk zijn van de actuele energieprijzen. De SDE bevat tevens budgetplafonds, die elke subsidieronde per productcategorie worden vastgesteld. Het subsidieplafond voor in 2008 verleende subsidies bedroeg € 1.459 miljoen. Het hierbij behorende indicatieve vermogen voor 2008 is 633 megawatt. Met de SDE weet de overheid beter welke uitgaven haar te wachten staan.

Herziening Groenregeling

De Groenregeling is bedoeld om innovaties te stimuleren en de onrendabele top van investeringen te compenseren. In 2008 herzag de overheid de

Groenregeling. Groenfinanciering voor duurzaam bouwen voor particulieren is medio 2008 aanzienlijk verruimd. Bovendien werkte de overheid in 2008 hard aan veranderingen in de Groenregeling voor woningbouwverenigingen, utiliteitsbouw en de overige projectcategorieën. Zij raadpleegde hierin het Groenberaad van de Nederlandse Vereniging van Banken, waarvan de ASN Bank deel uitmaakt.

Doordat de EU haar fiat moet verlenen aan de wijzigingen, duurt het waarschijnlijk nog tot medio 2009 voordat de nieuwe selectiecriteria bekend zijn en worden toegepast. Ondertussen houdt het ASN Groenprojectenfonds nauw contact met de projecten die onder de nieuwe voorwaarden gebruik willen maken van de Groenregeling.

Voorbeelden van duurzaam ondernemen en cultuur

Goodforall: duurzame geschenken

Wij verleenden Goodforall een financiering voor het aanleggen van een productvoorraad. Goodforall biedt duurzame en maatschappelijk verantwoorde geschenken aan op een website, via zowel een 'keuzeconcept' voor medewerkers en relaties van bedrijven als een webshop voor particulieren. Bij de selectie van producten hanteert Goodforall strenge duurzaamheidscriteria. Tevens zet het zelf productlijnen op. Duurzaamheid vormt de kern van de bedrijfsvoering. Zo compenseert Goodforall alle CO₂-uitstoot die het gevolg zijn van zijn bedrijfsactiviteiten.

Den Haag Centraal en Fonds 1818

Samen met Fonds 1818 financierde de ASN Bank de weekkrant Den Haag Centraal. Voor Fonds 1818 was dit de eerste investering; tot dan toe bood het alleen financiële hulp in de vorm van giften. Fonds 1818 heeft zich bij deze investering laten adviseren door de financiers van de ASN Bank. Zij waren van mening dat Den Haag Centraal een gezonde groei doormaakt. De maatschappelijke betekenis van de krant gaf de doorslag bij het besluit over de financiering.

Voorbeeld van windenergie

Windparken Industrierrein Weststad III

In 2003 besloot de gemeente Oosterhout de bouw van drie windparken te steunen op de locatie van het industrierrein Weststad III. Deze parken bestaan uit in totaal zes Nordex N-90 turbines van ieder 2,5 megawatt (ashoogte honderd meter). De turbines zullen enkele bedrijven van energie voorzien en tevens elektriciteit terugleveren aan het net. De bedrijven hebben Evelop aangewezen als de exclusieve ontwikkelaar van deze wind-op-land-projecten. Evelop blijft de parken beheren tijdens de exploitatiefase. De financiering vanuit het ASN Groenprojectenfonds is eind 2008 afgerond. De parken worden in het derde kwartaal van 2009 in gebruik genomen.

Voorbeelden van decentrale energievoorzieningen

ZON Energie: duurzame energie-installaties

ZON Energie uit Obdam heeft van het ASN Groenprojectenfonds een financiering gekregen om een duurzaam verwarmings- en koelingssysteem te ontwikkelen en realiseren voor een woon-zorgcomplex van 56 appartementen in Middelburg. Het gaat om een energiebesparend warmte-koudeopslagsysteem (WKO). Dit gebruikt het water dat in de winter is afgekoeld, 's zomers voor koeling. 's Winters wordt de zomerwarmte weer gebruikt voor verwarming. ZON Energie ontwikkelt en realiseert duurzame-energie-installaties en verzorgt vaak ook zelf de investeringen en exploitatie.

De Lichttoren

VolkerWessels DEC realiseerde met financiering van de ASN Bank een warmte-koudeopslagsysteem (WKO) in de Lichttoren, een van de bekendste gebouwen van Eindhoven. Het gebouw uit 1921 van architect Dirk Roosenburg, leerling van Berlage en grootvader van Rem Koolhaas, deed decennialang dienst als gloeilampenfabriek van Philips. Het is verbouwd tot een complex met luxere appartementen, winkels en bedrijven. Het is bijzonder dat WKO wordt toegepast in zo'n monumentaal pand. VolkerWessels DEC richt zich speciaal op duurzame-energieconcepten voor de woningbouw.

Voorbeelden van duurzaam bouwen

De Polderkol: strobouwhuis

In 2008 kreeg de Polderkol in Lelystad een financiering van de ASN Bank voor het afbouwen van het nieuwe bedrijfspand, een strobouwhuis. Voor de bouw van dit pand is gebruikgemaakt van natuurlijke materialen, zoals hout, wol als isolatie en stropakken voor de wanden. De Polderkol teelt biologische kruiden en verzamelt deze in de omliggende natuurgebieden. Het verwerkt deze kruiden op ambachtelijke wijze tot geneeskrachtige producten, zoals kruidenthee en zalf, die worden verkocht op markten in heel Nederland en via de website.

Stichting Wooninvest

Het ASN Groenprojectenfonds verstrekke een financiering voor de omvangrijke renovatie van 198 galerijwoningen in Leidschendam. De woningen, de buitenzijde van de flat en het dak worden voorzien van hoogwaardige isolatie. Een combiketel in iedere woning vervangt de collectieve cv-installatie. In de woningen wordt mechanische ventilatie aangebracht. Zij krijgen tevens nieuwe ramen, waarbij het glas wordt vervangen voor HR++glas.

39

Citaat 2008

Lotte van der Kraan won de verhalenwedstrijd over het Indiase straatmeisje Pretty. De wedstrijd was in samenwerking met kinderboekenschrijfster Francine Oomen uitgeschreven op het internetplatform Voordewerldvanmorgen.nl. 'Om het verhaal te kunnen schrijven, heb ik

me verdiept in wat straatkinderen meemaken. Toen ik zag dat er bijna 350 inzendingen waren, kon ik me niet voorstellen dat ik zou winnen. Ik ging helemaal springen en gillen toen Mama vertelde dat ik bij de laatste tien zat. De prijsuitreiking was heel spannend. Francine zei: het winnende verhaal straalt hoop en kracht uit. Toen dacht ik: dat komt in mijn verhaal sterk voor. Maar het was toch een verrassing dat ik echt won! Ik vind het een hele eer om ambassadeur ASN Jeugdsparen te zijn en ik wil me daar echt voor inzetten.'

Citaat 2008

Partners: Oxfam Novib

Farah Karimi, algemeen directeur Oxfam Novib

‘Twee miljard mensen voeren dagelijks strijd om uit de greep van de armoede te komen. Oxfam Novib zet zich voor hen in. Wij geloven dat armoede

oplosbaar is, zolang mensen de mogelijkheid krijgen een zelfstandig bestaan op te bouwen. Verandering bereik je echter niet alleen. Je hebt partners nodig die dezelfde dingen nastreven. We hebben ruim 850

partnerorganisaties in ontwikkelingslanden. Ook in Nederland werken we graag samen, bijvoorbeeld met de ASN Bank. Daarmee delen we veel idealen. Allebei streven we naar een wereld waarin ieder mens een duurzaam bestaan kan opbouwen.

Een succesvol voorbeeld van onze samenwerking is het ASN-Novib Fonds: het eerste commerciële beleggingsfonds in Nederland dat belegt in microkredietorganisaties. Dankzij microkrediet kunnen mensen die in armoede leven zélf een bedrijfje starten en zo een eigen inkomen genereren. Toegang tot een kleine lening is voor hen dus van levensbelang.’

A photograph of a man with a beard and short hair, wearing a dark shirt, working on a large industrial textile machine. The machine has large blue spools of yarn and a smaller brown spool. The man is looking down at his work. The background shows more of the factory environment with blue structural elements.

8. Duurzame bedrijfsvoering

41

In ons kantoorpand in Den Haag werken circa tachtig medewerkers dagelijks met passie voor een duurzame, leefbare wereld. Ook als kantoororganisatie geven we natuurlijk gehoor aan onze missie. Dat doen we door onze directe duurzaamheidsprestaties op allerlei manieren te verbeteren. Aangezien het verbruik van energie en papier veruit de grootste invloed heeft op het milieu, gaan wij daar in dit hoofdstuk dieper op in.

8.1 Milieu

In 2008 hebben wij de belangrijkste milieueffecten van het kantoor van de ASN Bank verder aangepakt, namelijk het papierverbruik en de uitstoot van het broeikasgas CO₂. Vanwege hun volume blijven zij ook in 2009 een speerpunt. In het verleden deelden

wij ons kantoorpand met derden. Sinds begin 2008 hebben wij het pand volledig in gebruik. Dit leidde tot hogere verbruikscijfers voor energie, gas en water.

	<i>Vershil met 2006</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>	<i>2006</i>
Papierverbruik				
Papierverbruik in kilogram	51.628	214.538	179.113	162.910
Kg papierverbruik per rekening	-10%	0,36	0,37	0,40
Kooldioxide				
CO ₂ -uitstoot (ton per jaar)	35	144	114	109
Ton CO ₂ -uitstoot per fte	2,5%	2,22	1,98	2,17
<i>Vershil met 2007</i>				
Energieverbruik				
Kwh elektriciteit	41.660	180.711	139.051	125.657
Kwh elektriciteit per fte	14,9%	2.782	2.421	2.500
m ³ Gas	6.983	26.743	19.760	19.038
m ³ Gas per m ²	0%	13	13	12
Water				
m ³ Watervbruik	127	585	458	395
m ³ Watervbruik per fte	12,5%	9,0	8,0	7,9
Afval				
Papierafval in ton	3,0	18,4	15,4	18,2

8.1.1 Terugdringen papierverbruik

De ASN Bank heeft 419.792 klanten. Het kost veel papier om al deze klanten te informeren via bijvoorbeeld rekeningafschriften, brieven en het klantenmagazine Spaarmotief. Onze doelstelling voor 2008 was het papierverbruik per rekening te verminderen met maar liefst 25% ten opzichte van 2006. Uiteindelijk verminderden we het papierverbruik met 10% per rekening. Dit realiseerden we onder andere doordat we minder rekeningafschriften verzonden en door toepassing van de nieuwe huisstijl.

Ook onze kantooractiviteiten leiden tot uitstoot van CO₂ door het gebruik van fossiele brandstoffen. Dat gebeurt voornamelijk op drie manieren: het vervoer van medewerkers en het warmte- en elektriciteitsverbruik op kantoor. Op verschillende manieren brengen wij de netto-uitstoot van broeikasgassen terug tot nul. Ten eerste wordt al onze elektriciteit opgewekt met windmolens en voor een klein deel met waterkracht. Daardoor is er geen uitstoot van broeikasgassen door het verbruik van elektriciteit. Ten tweede zijn wij voortdurend bezig het energieverbruik te verminderen, zowel in het kantoorpand als in het vervoer van medewerkers. In 2008 zijn er bijvoorbeeld scherpere milieuriichtlijnen voor leaseauto's aangenomen.

8.1.2 CO₂-neutraal

Het klimaatprobleem is een van de grootste wereldwijde problemen. Het wordt vooral veroorzaakt door de uitstoot van het broeikasgas kooldioxide (CO₂) bij de verbranding van fossiele brandstoffen.

Dit brengt ons bij de derde manier waarop wij de uitstoot van kooldioxide terugdringen: compensatie. Sinds 2004 compenseren wij onze CO₂-uitstoot van vervoer per auto en vliegtuig door de aanplant van bos. Vanaf 2007 streven wij ernaar de resterende CO₂-uitstoot op een meer innovatieve en herkenbare

Solar Cooking

Wij investeren in een project in Oeganda waarbij de lokale bevolking een eenvoudige parabolische spiegel gebruikt om een pan in het brandpunt van die spiegel te verhitten. Deze aanpak is een enorm succes. Inmiddels heeft de Stichting Solar Cooking Nederland al vele duizenden van deze spiegels verspreid. Daarmee zijn enorme hoeveelheden kooldioxide-emissies en bos bespaard, doordat de verbranding van hout sterk is verminderd. Bovendien hoeven de vrouwen veel minder tijd te besteden aan het verzamelen van hout en verbetert hun gezondheid doordat ze veel minder rook inademen.

manier te compenseren, met inachtneming van sociale doelen. Die wijze van compenseren hebben wij gevonden in *solar cooking*, koken met behulp van de zon (zie kader). Dankzij deze compensatie is de ASN Bank CO₂-neutraal. Dat neemt niet weg dat we ook als doel hadden de feitelijke uitstoot van CO₂ per fte in 2008 terug te brengen met 5% ten opzichte van 2006. De uitstoot per fte is gering gestegen. Dit is grotendeels veroorzaakt doordat er in 2008 meer vliegkilometers zijn gemaakt. De uiteindelijke CO₂-uitstoot door verwarming en vervoer bedroeg in 2008 144 ton.

8.1.3 Overige maatregelen

Naast de uitstoot van broeikasgassen en het papierverbruik is het inkoopbeleid de belangrijkste manier om ook op het kantoor onze missie te realiseren. Wij hebben in 2008 ons leveranciersbeleid geïnventariseerd op basis van sociale en milieucriteria en het vervolgens gestructureerd. De sociale of milieu-impact van de vele honderden producten die wij inkopen, loopt sterk uiteen. Daarom hebben wij alle producten in drie categorieën ingedeeld. Producten met een hoge prioriteit zijn bijvoorbeeld producten waarvan wij grote aantallen kopen, zoals bankpassen. Wij onderzoeken zelf of die voldoen aan onze criteria. Producten met een gemiddelde prioriteit zijn producten die niet tot de vorige categorie behoren, maar wel een groot inkoopvolume hebben, zoals it-diensten. Producten hebben een lage prioriteit als zij een laag volume, geringe waarde of laag risico hebben.

8.2 Human resources

Het human-resourcesbeleid van de ASN Bank is geënt op dat van SNS REAAL. Wij vallen onder de CAO van SNS REAAL, die goede, marktconforme primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden bevat.

Doelstellingen, competenties en ontwikkeling

Het human-resourcesbeleid is gebaseerd op volwassen arbeidsverhoudingen: op beginselen van wederzijdse verantwoordelijkheid, gelijkwaardigheid en zorgvuldigheid. Dat komt bijvoorbeeld tot uiting in de prestatie- en competentiebeoordelingscyclus (PCB). In het jaarlijkse planningsgesprek geeft de leidinggevende in concrete doelstellingen aan wat hij het komende jaar van de medewerker verwacht. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de ontwikkeling van competenties met het oog op de huidige functie en de toekomstambities van de medewerker. SNS REAAL stelt de ontwikkeling van twee competenties centraal: professionaliteit en ambitie. Deze worden voor iedere medewerker geformuleerd op een wijze die aansluit bij de dagelijkse werkzaamheden. De ASN Bank heeft daarnaast een bedrijfs-specifieke competentie: samenwerken. Door samen te werken – zowel binnen de afdeling als tussen verschillende afdelingen van de bank – komen we tot betere prestaties.

Het persoonlijke ontwikkelplan (POP) is een belangrijk middel voor de medewerkers om hun eigen ontwikkeling te sturen. In het POP wordt de richting vastgelegd waarin de medewerker zich wil ontwikkelen, evenals afspraken over de manier waarop hij of zij dat doel kan bereiken. Wij maken interne en externe opleidingen mogelijk om de ontwikkeling van de medewerker te realiseren.

Mensenrechtentraining

Een speciale vorm van opleiding was de mensenrechtentraining door AIM for Human Rights. Aan deze dag namen in 2008 medewerkers van de bank deel die in hun functie vaak met mensenrechten te maken hebben. Met behulp van cases kregen zij een beter inzicht in deze materie. De middag werd afgesloten met het Mensenrechtenspel, een spel dat wij hebben gesponsord en dat gebruikt wordt bij trainingen van ondernemers in onder meer Zuid-Afrika.

Vertegenwoordiging

De ondernemingsraad van SNS REAAL vertegenwoordigt ook de medewerkers van de ASN Bank. Wij hebben een eigen Onderdeelscommissie (OC). Na een periode van beperkt functioneren van de OC

kwam in de tweede helft van 2008 een nieuwe OC tot stand. Deze bestaat uit vier leden, die in 2008 eenmaal met de directie hebben overlegd. Het overleg wordt in 2009 op regelmatige basis voortgezet.

<i>Sociale prestaties</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>	<i>2006</i>	<i>2005</i>	<i>2004</i>
Leeftijdsofbouw medewerkers					
20 – 29	8	3	4	7	8
30 – 39	28	24	18	19	18
40 – 49	29	29	24	20	20
> 50	12	9	11	11	10
Totaal aantal medewerkers	77	65	57	57	56
Samenstelling					
Man	27	26	21	18	20
Vrouw	50	39	36	39	36
Personeelsverloop					
In dienst	18	13	7	8	10
Uit dienst	6	5	7	7	11
Ziekteverzuim					
Percentage ziekteverzuim	2,60%	2,80%	4,60%	7,10%	5,10%
Werkweek					
Percentage parttimers	37,7%	30,8%	36,8%	38,6%	37,5%
Kosten					
Arbozorg	€ 19.100	€ 17.760	€ 18.815	€ 13.570	€ 14.201
Opleidingen	€ 73.800	€ 42.600	€ 39.500	€ 56.400	€ 44.900

Ziekteverzuim

Voor het derde jaar op rij daalde het ziekteverzuim in 2008 structureel. Dit is het gevolg van een zorgvuldig beleid dat is gebaseerd op aandacht voor de zieke medewerker. Ziekteverzuimsgesprekken en, indien nodig, een goede begeleiding door de bedrijfsarts staan hierin centraal.

Medewerkerstevredenheidsonderzoek

Wij voeren in 2008 geen medewerkerstevredenheidsonderzoek uit. Hierin volgden wij SNS REAAL, dat een tweejarige cyclus hanteert.

Personeelsgroei en -samenstelling

Het aantal medewerkers dat de bank verliet, was nagenoeg gelijk aan dat in voorgaande jaren. Het aantal nieuwe medewerkers nam aanzienlijk toe. Dit was grotendeels het gevolg van de toestroom van klanten, die veel werk met zich meebracht voor de afdelingen Klant- en Rekeningenbeheer en Klant-ContactCentrum. Er was sprake van een duidelijke toename van het aantal vrouwelijke ten opzichte van het aantal mannelijke medewerkers.

9. Financiële resultaten

9.1 Balans

<i>Voor winstverdeling in duizenden euro's</i>		<i>31-12-2008</i>	<i>31-12-2007</i>
Activa			
Materiële vaste activa		424	372
Beleggingen		2.583.886	1.971.039
Uitgestelde belastingvorderingen		537	15.182
Vordering op klanten		1.230.127	1.142.496
Vordering op kredietinstellingen		1.437.393	611.679
Vennootschapsbelasting		0	107
Overige activa		50.060	32.363
Kas en kasequivalenten		50	50
Totaal activa		5.302.477	3.773.288
Passiva			
Geplaatst kapitaal		11.350	11.345
Overige reserves		111.322	-9.528
Resultaat boekjaar		16.913	17.141
Eigen vermogen		139.585	18.957
Uitgestelde belastingverplichtingen		20.957	357
Toevertrouwde middelen		4.965.953	3.632.268
Overige schulden aan klanten		3.814	9.797
Vennootschapsbelasting		-	-
Overige verplichtingen		172.168	111.909
Totaal passiva		5.302.477	3.773.288

9.2 Winst- en verliesrekening

<i>In duizenden euro's</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>
Baten		
Rentebaten	211.435	133.472
Rentelasten	170.595	101.033
Rentemarge	40.840	32.439
Provisie en beheervergoeding	13.772	14.294
Verschuldigde provisie en beheervergoeding	7.688	6.351
Nettoprovisie en beheervergoeding	6.084	7.943
Resultaat uit beleggingen	83	173
Totaal baten	47.007	40.555
Lasten		
Bijzondere waardevermindering	2.385	25
Personeelskosten	6.530	5.937
Afschrijving op materiële vaste activa	127	117
Overige operationele kosten	15.263	11.468
Totaal lasten	24.305	17.547
Resultaat voor belastingen	22.702	23.008
Belastingen	5.789	5.867
Nettowinst	16.913	17.141

47

9.4 Toelichting op de jaarcijfers

Algemeen

De ASN Bank N.V. is per 5 januari 1998 een 100%-deelneming van SNS Bank N.V., waarvan de jaarrekening wordt gedeponneerd bij het Handelsregister te 's-Hertogenbosch.

De gegevens van de vennootschap zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van SNS REAAL N.V. Op basis van de door SNS Bank N.V. afgegeven garantie conform artikel 403 BW2 is er op de zelfstandige jaarrekening van ASN Bank N.V. geen accountantscontrole toegepast.

Tenzij anders aangegeven geschiedt vermelding van bedragen in duizenden euro's.

Waarderingsgrondslagen

Beleggingen

Alle beleggingen worden gewaardeerd tegen de marktwaarde. Voor onderhandse leningen en hypotheekleningen is de marktwaarde gelijk aan de geamortiseerde kostprijs. Obligaties worden tegen de reële waarde gewaardeerd. Daarbij worden de niet-gerealiseerde winsten en verliezen die voortvloeien uit de reële waardeveranderingen in het eigen vermogen verwerkt, en bij verkoop in de winst- en verliesrekening verwerkt als resultaat uit beleggingen.

Vaste activa

Dit onderdeel bestaat alleen uit bedrijfsmiddelen. Deze worden gewaardeerd tegen de historische kostprijs, verminderd met lineaire afschrijvingen op basis van de geschatte economische levensduur.

Voorzieningen

De voorziening voor latente belastingverplichtingen betreft de belastingbedragen die in toekomstige perioden moeten worden betaald met betrekking tot belastbare tijdelijke verschillen. De latente belastingen worden gewaardeerd op nominale waarde.

Baten en lasten

Baten en lasten worden toegerekend aan het tijdvak waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden genomen op het moment dat zij bekend zijn, terwijl positieve resultaten pas worden verantwoord nadat zij zijn gerealiseerd.

Belastingen

De belastingen worden berekend over de resultaten, rekening houdend met fiscale activiteitenfaciliteiten. De ASN Bank N.V. en haar deelneming ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. maken onderdeel uit van de fiscale eenheid van SNS Bank N.V. en dragen jaarlijks de aldus berekende vennootschapsbelasting af.

Kasstroom

Het kasstroomoverzicht geeft de mutatie van de geldmiddelen van de ASN Bank, uitgesplitst in operationele activiteiten, investeringsactiviteiten en financieringsactiviteiten. De geldmiddelen bestaan uit de kasmiddelen en kasequivalenten. Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Financiële instrumenten

Renterisico

De vennootschap staat bloot aan renterisico. De beheersing van dit risico vindt plaats voor SNS Bank als geheel.

Kredietrisico

Het maximale kredietrisico dat is besloten in de financiële activa op balansdatum, zonder rekening te houden met verkregen zekerheden, bestaat uit het nominale bedrag van de op de balans opgenomen vordering. Gelet op de aard en de looptijd van de vorderingen en/of de verkregen zekerheden is het kredietrisico beperkt. Er is geen sprake van belangrijke concentraties van kredietrisico.

Valutarisico

Per balansdatum is de som van de in vreemde valuta gewaardeerde activa nihil. Er is derhalve geen valutarisico aanwezig.

9.3 Kasstroomoverzicht

<i>In duizenden euro's</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten		
Nettowinst over de periode	16.913	17.141
Aanpassingen voor:		
Afschrijving materiële vaste activa	127	117
Mutaties in de uitgestelde belastingen	35.245	-9.543
Kasstroom uit operationele activiteiten	52.285	7.715
Mutaties vorderingen en schulden op klanten	-93.856	-227.999
Mutaties vorderingen en schulden op kredietinstellingen	-825.714	-86.801
Mutaties toevertrouwde middelen	1.333.865	966.965
Mutaties beleggingen (geen aan- en verkopen)	-142.869	30.584
Mutatie overige operationele activiteiten	146.626	25.205
Nettokasstroom uit operationele bedrijfsactiviteiten	417.872	707.954
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in beleggingen	-469.978	-704.378
Investerings materiële vaste activa	-179	-130
Nettokasstroom uit investeringsactiviteiten	-470.157	-704.508
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Betaald dividend	-	-11.162
Nettokasstroom uit financieringsactiviteiten	-	-11.162
Kas en kasequivalenten op 1 januari	50	51
Nettotoename van kas en kasequivalenten	-	-1
Kas en kasequivalenten op 31 december	50	50

48

9.5 Toelichting op de balans

Uitzettingen

<i>In duizenden euro's</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>
Staatsleningen	2.170.949	1.675.753
Banken*	925.931	93.705
Hypotheken	800.182	644.789
Gemeentes en provincies	388.845	297.018
Waterschappen en energiebedrijven	315.781	297.532
Gezondheidszorg en bejaardenzorg	232.450	194.792
Woningbouw	171.048	187.385
Onderwijs, cultuur en recreatie	25.948	28.108
Duurzame energie	16.694	12.380
Aandelen	9.133	14.956
Diversen	194.646	278.874
Totaal beleggingen	5.251.607	3.725.292
Voorziening waardevermindering	-201	-78
Totaal	5.251.406	3.725.214

* In verband met de wisselvalligheid van de financiële markten hebben wij besloten een groot deel van de toevertrouwde middelen liquide aan te houden in een rekening-courantverhouding met SNS Bank.

In bijlage III zijn de beleggingen op debiteurniveau gespecificeerd. Per ultimo 2008 waren er geen lenin-

gen en voorschotten aan bestuurders en commissarissen verstrekt (2007: nihil).

Uitgestelde belastingvordering

<i>In duizenden euro's</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>
Latente belastingvordering	537	15.182

In de cijfers over 2008 is de latente belastingverplichting gesplitst in een actief en een passief deel. De rentedragende waardepapieren worden gewaardeerd op marktwaarde. De herwaardering van de rentedragende waardepapieren veroorzaakt een

niet-gerealiseerd resultaat. Van dit resultaat wordt een voorziening voor latente belastingverplichtingen opgenomen, ter hoogte van het geldende tarief voor vennootschapsbelasting.

Overige activa

<i>In duizenden euro's</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>
Te vorderen interest	43.170	31.608
Nog te ontvangen en vooruit betaald	6.890	755
Totaal overige activa	50.060	32.363

Overige schulden aan klanten

<i>In duizenden euro's</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>
Depot hypotheke	666	6.552
Onderhandse leningen opgenomen geld	1.029	1.195
Overige schulden aan klanten	2.119	2.050
Totaal overige schulden aan klanten	3.814	9.797

Uitgestelde belastingverplichting

<i>In duizenden euro's</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>
Latente belastingverplichting	20.957	357

De rentedragende waardepapieren worden gewaardeerd op marktwaarde. De herwaardering van de rentedragende waardepapieren veroorzaakt een niet-gerealiseerd resultaat. Van dit resultaat wordt

een voorziening voor latente belastingverplichtingen opgenomen ter hoogte van het geldende tarief voor vennootschapsbelasting. Het betreft hier een passieve latente belastingverplichting.

51

Overige verplichtingen

<i>In duizenden euro's</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>
Overige schulden	20.865	12.700
Lopende rente	148.477	96.930
Overige overlopende passiva	2.825	2.279
Totaal overige verplichtingen	172.167	111.909

Eigen vermogen

<i>In duizenden euro's</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>
Aandelenkapitaal	11.350	11.345
Agioreserve	15.886	15.891
Algemene reserve	33.832	16.933
Herwaardering aandelen en obligaties	61.604	-42.353
Winst	16.913	17.141
Totaal eigen vermogen	139.585	18.957

Onderdeel van het eigen vermogen is de herwaarderingsreserve op aandelen en obligaties. De herwaarderingsreserve laat zien welk effect een acute verkoop van de aandelen- en obligatieportefeuille zal hebben op het resultaat van de ASN Bank. Bij aanhouden van de obligatieportefeuille tot het einde van de looptijd is het effect op

het eigen vermogen en resultaat van de ASN Bank nihil. Exclusief het effect van de herwaarderingsreserve op de obligatieportefeuille zou het eigen vermogen van de ASN Bank € 61.139.000 lager (2007: € 43.351.000 hoger) zijn en ultimo 2008 uitkomen op € 78.445.000 (2007: € 62.308.000).

Overzicht mutaties eigen vermogen

<i>In duizenden euro's</i>	<i>Aandelen- kapitaal</i>	<i>Agio</i>	<i>Herwaar- derings- reserve</i>	<i>Overige reserves</i>	<i>Resultaat lopend boekjaar</i>	<i>Totaal</i>
Stand 01-01-2007	11.345	15.891	-15.292	21.319	6.776	39.402
Uitgekeerd achterstallig dividend 2004 en 2005				-11.162		-11.162
Resultaat vorig boekjaar				6.776	-6.776	-
Mutatie herwaarderingsreserve			-26.424			-26.424
Resultaat lopend boekjaar					17.141	17.141
Stand 31-12-2007	11.345	15.891	-42.353	16.933	17.141	18.957
Stand 01-01-2008	11.345	15.891	-42.353	16.933	17.141	18.957
Resultaat vorig boekjaar				17.141	-17.141	-
Mutatie herwaarderingsreserve			103.957			103.957
Mutatie aandelenkapitaal	5					5
Mutatie agio		-5				-5
Mutatie overige reserves				-242		-242
Resultaat lopend boekjaar					16.913	16.913
Stand 31-12-2008	11.350	15.886	61.604	33.832	16.913	139.585

9.6 Toelichting op de winst- en verliesrekening

Rentemarge

<i>In duizenden euro's</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>
Renteopbrengsten beleggingen	211.435	133.472
Rente betaald aan klanten	-170.595	-101.033
Totaal rentemarge	40.840	32.439

De afdekking van het renterisico vindt op groepsniveau plaats. De ASN Bank betaalt hiervoor een vergoeding aan de moedermaatschappij. De gere-

aliseerde verkoopresultaten op de beleggingsportefeuille zijn direct in het resultaat verantwoord en met deze vergoeding verrekend.

Overige baten

<i>In duizenden euro's</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>
Provisiebaten	13.772	14.294
Provisielasten	-7.688	-6.351
Opbrengst uit effecten	83	173
Totaal	6.167	8.116

De overige baten worden hoofdzakelijk gevormd door de provisies die de ASN Bank van beleggingsklanten ontvangt voor het beheer van haar beleggingsfondsen en de provisies die de bank aan SNS Asset Management betaalt voor het beheer van haar

vermogen. De groei van het vermogen van de ASN Bank heeft in 2008 tot een toename van de betaalde provisies geleid. De provisies gerelateerd aan de ASN Beleggingsfondsen stonden sterk onder druk door de vermindering van het vermogen.

Bijzondere waardevermindering

<i>In duizenden euro's</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>
Bijzondere waardevermindering	2.385	25

De ASN Bank moest in 2008 een bijzondere waardevermindering nemen op het belang dat zij had genomen bij de oprichting van het ASN Small & Mid-

cap Fonds. Deze bijzondere waardevermindering is het resultaat van de daling van de beurskoersen en toepassing van IFRS-grondslagen.

Personeelskosten

<i>In duizenden euro's</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>
Lonen en salarissen	3.594	3.099
Pensioenlasten	723	604
Overige sociale lasten	445	379
Overige personeelskosten	1.768	1.855
Totaal personeelskosten	6.530	5.937

Het gemiddelde aantal personeelsleden in 2008 was 65,0 (2007: 57,4). Alle personeelsleden zijn werkzaam in Nederland. Het hoogste brutoloon is bij de ASN Bank 4,6 maal hoger dan het laagste brutoloon.

Bezoldiging bestuur

De bezoldiging (inclusief pensioenlasten) van de huidige leden van de directie is als volgt. Winstdeling en bonussen zijn gerelateerd aan de resultaten die zijn behaald over het jaar 2007.

Bezoldiging bestuur

<i>In duizenden euro's</i>	<i>Periodieke beloningen</i>	<i>Beloningen betaald op termijn</i>	<i>Uitkering beëindiging dienstverband</i>	<i>Winstdeling en bonussen</i>	<i>Totaal 2008</i>	<i>Totaal 2007</i>
E.Ph. Goudswaard	127	34	-	27	187	180
J.E. Jansen	113	30	-	22	165	158

Naast de bezoldiging heeft SNS REAAL in het kader van een langetermijnbonus voorwaardelijke rechten van aandelen toegekend aan de directie van de

ASN Bank. Toekenning van de rechten over 2008 is als volgt:

<i>Aantal rechten</i>	<i>Ultimo 2008</i>	<i>Ultimo 2007</i>	<i>Reële waarde ultimo 2008</i>
E.Ph. Goudswaard	4.627	2.768	€ 2.477
J.E. Jansen	4.137	2.486	€ 2.208

Overige operationele kosten

<i>In duizenden euro's</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>
Kantoor- en algemene kosten	9.539	6.943
Marketingkosten	5.724	4.525
Totaal overige operationele kosten	15.263	11.468

De ASN Bank investeerde in 2008 fors in de betaalrekening, die tot doel heeft de bank beter te positioneren voor de toekomst. Deze kosten staan geboekt

onder de kantoor- en algemene kosten. Daarnaast investeerde de ASN Bank fors in marketing, wat positief bijdroeg aan de groei van de bank.

Belastingen

<i>In duizenden euro's</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>
Belastbare winst	22.702	23.008
Belastingdruk à 25,5%	5.789	5.867
Nettowinst	16.913	17.141

Statutaire regeling over de bestemming van de winst

De winstbestemming is geregeld in artikel 34 van de statuten.

Dit artikel luidt:

1. De winst staat ter vrije beschikking van de algemene vergadering.
2. De vennootschap kan aan de aandeelhouders slechts uitkeringen doen voor zover haar eigen vermogen groter is dan het geplaatste kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden.

55

Winstbestemming

Voorgesteld wordt de winst over 2008 van € 16.913.137,- toe te voegen aan het eigen vermogen.

Den Haag, 31 maart 2009

Directie:

E. Ph. Goudswaard
J.E. Jansen

Raad van Commissarissen:

De heer mr. M.W.J. Hinssen (voorzitter)
De heer H.K. Kroeze RA
De heer drs. M.E. Straub
De heer drs. M. Menkveld

Geestverwanten

56

‘We moeten onszelf overbodig maken’

Minister van Ontwikkelingssamenwerking Bert

Koenders: ‘Leven in een rijk land, temidden van een arme wereld, is geen houdbare situatie.’

‘Ontwikkelingssamenwerking is mede een kwestie van verlicht eigenbelang. Voor onze eigen, op de export gerichte economie, maar ook voor onze stabiliteit. Armoede elders in de wereld heeft steeds meer negatieve consequenties voor de Nederlandse samenleving. Denk aan immigratiestromen, vluchtelingenstromen, terreur. In deze tijd moeten we proberen het nationale weer met het internationale te verbinden. Wat ik fascinerend vind is de relatie tussen wat je zelf doet, in je eigen land, en hoe je dat verbindt met problemen elders. Als je het één doet en het ander loslaat, ben je volgens mij niet effectief bezig.

Ontwikkelingssamenwerking moet zichzelf overbodig maken, mensen in staat stellen zichzelf te helpen. Maar in veel landen is te weinig geld om uit de armoedeval te komen. Zonder externe hulp lukt het dan niet om te investeren in gezondheidszorg, onderwijs of infrastructuur. Er is eerst hulp nodig, vóór de private sector dat zelf kan gaan overnemen.’

Spaarmotief juli 2008

10. Assurance- rapport

Aan de lezers van het Jaarverslag van de ASN Bank

De ASN Bank heeft ons verzocht zekerheid te verstrekken over de informatie in het Jaarverslag 2008 (verder: het Verslag). De ASN Bank is verantwoordelijk voor het opstellen van het Verslag, inclusief het bepalen van de te rapporteren materiële onderwerpen. Het is onze verantwoordelijkheid een assurance rapport bij het Verslag te verstrekken.

Wat was de reikwijdte van onze opdracht?

Onze opdracht was gericht op het verschaffen van een beperkte mate van zekerheid of de informatie in het Verslag juist is weergegeven. Wij hebben de financiële prestaties zoals die zijn opgenomen in de hoofdstukken 1, 2, 3 en 9 echter niet in ons onderzoek betrokken. Deze gegevens vormen onderdeel van de jaarrekening van SNS REAAL N.V., waarvan de ASN Bank een onderdeel is. Om een grondig inzicht in de financiële resultaten en de financiële positie van SNS REAAL te verkrijgen, dient de lezer de gecontroleerde jaarrekening van SNS REAAL over 2008 te raadplegen.

De werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid zijn gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van informatie en zijn geringer in diepgang dan de werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid.

Welke verslaggevingscriteria heeft de ASN Bank gebruikt?

De ASN Bank hanteert de 'Sustainability Reporting Guidelines' (G3) van de Global Reporting Initiative voor het opstellen van het verslag zoals uiteengezet op pagina 18 van het Verslag. Wij zijn van mening dat de verslaggevingscriteria toepasbaar zijn binnen de context van onze assurance-opdracht.

Welke assurance standaard hebben wij gebruikt?

We hebben onze opdracht uitgevoerd in overeenstemming met de Standaard 3410N 'Assurance-opdrachten inzake maatschappelijke verslagen' van het Koninklijk Nederlands Instituut van Registeraccountants. Op basis van deze standaard is het onder andere vereist dat de leden van het assuranceteam over de specifieke kennis, vaardigheden en vaktechnische bekwaamheden beschikken die nodig zijn om de informatie in het Verslag te kunnen begrijpen en beoordelen, en dat die leden voldoen aan de vereisten van de Ethische Code voor Professionele Accountants van de IFAC teneinde hun onafhankelijkheid te waarborgen.

Wat hebben wij gedaan?

Om te bepalen of de informatie in het Verslag juist is weergegeven hebben we de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- het uitvoeren van een media- en internetanalyse naar milieu-, veiligheids- en sociale issues voor de ASN Bank ter verdieping van ons inzicht in de relevante duurzaamheidsonderwerpen en -vraagstukken in de verslagperiode;
- een beoordeling van de systemen en processen voor informatieverzameling, -verwerking en interne beheersing rondom de kwantitatieve en kwalitatieve informatie in het Verslag;
- het afnemen van interviews met relevante medewerkers inzake strategie, het beleid, de communicatie en het management van de in het Verslag beschreven onderwerpen;
- het verzamelen en beoordelen van interne en externe documentatie om te bepalen of de kwantitatieve en kwalitatieve informatie in het Verslag adequaat is onderbouwd;
- de financiële informatie over de beleggingsfondsen vergeleken met de overeenkomstige informatie in de door de accountant gecontroleerde jaarrekening over 2008 van de ASN Beleggingsfondsen.

Tijdens ons onderzoek hebben wij wijzigingen in de verschillende conceptrapporten aan de ASN Bank voorgesteld en het definitieve verslag gecontroleerd op een juiste verwerking en weergave van onze bevindingen.

Wat zijn onze conclusies?

Op basis van onze werkzaamheden concluderen wij dat, onder verwijzing naar de reikwijdte van ons onderzoek, ons niet is gebleken dat de informatie in het Verslag onjuist is.

Wat zijn onze observaties?

59

Ons onderzoek heeft geleid tot enkele belangrijke bevindingen voor de verbetering van het Verslag. Zonder dat deze bevindingen de strekking van ons assurance rapport aantasten, verdienen de volgende zaken naar onze mening aandacht:

- In 2008 heeft de ASN Bank via een elektronische enquête input gevraagd van hun klanten over de belangrijkste onderwerpen voor het Verslag. Wij bevelen de ASN Bank aan om dit consultatieproces in 2009 verder uit te breiden naar andere belanghebbenden, zoals partners en medewerkers.
- De ASN Bank heeft sociale en milieudoelstellingen geformuleerd voor 2009. Rapportage over de voortgang van deze doelstellingen vindt nu plaats via verschillende managementrapportages. Om de integratie en sturing te verbeteren bevelen we de ASN Bank aan om alle directe en indirecte doelstellingen integraal in de kwartaalrapportage op te nemen.

Amstelveen, 31 maart 2009
KPMG Sustainability

Drs W.J. Bartels RA (partner)

Bijlage I Bijzondere beleggingscriteria

De Bijzondere Beleggingscriteria en de daarbij geldende werkwijze zijn een uitwerking van de missie en de ondernemingsprincipes van de ASN Bank. Zij zijn volledig van toepassing op het ASN Aandelenfonds, het ASN Obligatiefonds, het ASN Mixfonds, het ASN Small & Midcap Fonds en de beleggingen van de ASN Bank met uitzondering van de zakelijke kredieten. Voor het ASN Milieu & Waterfonds en de zakelijke kredieten van de ASN Bank zijn, gelet op hun aard, minimaal de uitsluitingscriteria van toepassing. Voor het ASN Groenprojectenfonds is de Regeling Groenprojecten van toepassing. Voor het ASN-Novib Fonds is de Regeling Sociaal-Ethische Projecten 2005 van toepassing.

60

De Bijzondere Beleggingscriteria van de ASN Bank zijn verdeeld in uitsluitingscriteria en toelatingscriteria. De uitsluitingscriteria zijn absolute voorwaarden waar beleggingen¹ aan moeten voldoen. Beleggingen moeten ook voldoen aan de toelatingscriteria, maar deze zijn relatief: alleen beleggingen die in hun groep of sector tot de betere behoren op de toelatingscriteria worden toegelaten. Er is verder een onderscheid tussen uitsluitingscriteria en toelatingscriteria voor landen² en voor ondernemingen. En er is onderscheid tussen mensenrechtencriteria en milieucriteria.

De ASN Bank is van mening dat een uitputtende opsomming van ethisch-duurzame criteria waaraan beleggingen dienen te voldoen, niet mogelijk is. Naast de specifieke criteria, die in de analyse leiden tot een feitelijk en kwantitatief oordeel, zal er ook altijd een kwalitatief oordeel geveld worden ten aanzien van ethiek en bijdrage aan duurzame ontwikkeling.

1. Uitsluitingscriteria

De ASN Selectiecommissie³ zal in voorkomende gevallen tot (tijdelijke) uitsluiting overgaan, indien, naar haar oordeel, niet wordt voldaan aan de missie en de ondernemingsprincipes van de ASN Bank.

1.1. Mensenrechten

De ASN Bank zal binnen haar activiteiten en invloedssfeer zorg dragen voor het respecteren, beschermen en bevorderen van mensenrechten zoals vormgegeven in nationaal en internationaal recht. Daarvoor hanteert zij zowel voor landen als ondernemingen uitsluitingscriteria en toelatingscriteria.

1.1.1. Uitgangspunt voor landen

Voor landen geldt als uitgangspunt dat zij worden uitgesloten als zij verantwoordelijk zijn voor ernstige schendingen van mensenrechten volgens de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en de daaruit voortkomende internationale mensenrechtenstandaarden.

Landen die verantwoordelijk zijn voor de volgende ernstige schendingen van het internationaal recht worden daarom uitgesloten:

- Marteling.
- Genocide of volkerenmoord.
- Misdrijven tegen de menselijkheid.
- Oorlogsmisdaden.

1.1.2. Uitgangspunt voor ondernemingen

Voor ondernemingen geldt als uitgangspunt dat zij worden uitgesloten als zij de mensenrechten volgens de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en de daaruit voortkomende mensenrechtenstandaarden betrekking hebbend op de activiteiten en invloedssfeer⁴ van de onderneming niet respecteren in alle landen waar de onderneming actief is.⁵

¹ De term beleggingen wordt als verzamelterm gebruikt. Hiertoe worden gerekend aandelen, (staats)obligaties, zakelijke en niet-zakelijke kredieten en alle andere debiteuren van de ASN Bank.

² Met beleggingen in landen worden met name staatsobligaties bedoeld. Het betreft dus niet beleggingen in bedrijven die in die landen actief kunnen zijn.

³ De ASN Selectiecommissie bestaat in ieder geval uit de directie van de ASN Bank N.V. en de directie van ASN Beleggingsfondsen N.V.

⁴ Met activiteiten en invloedssfeer van de onderneming worden bedoeld de onderneming zelf en die delen van de keten waarin de onderneming actief is en waar zij invloed op uit kan oefenen.

⁵ De ASN Bank refereert hierbij aan de criteria zoals verwoord in 'The Norms on the Responsibilities of Transnational Corporations and Other Business Enterprises with regard to Human Rights' van 2003.

Ondernemingen die zich bewezen stelselmatig schuldig maken aan de volgende mensenrechtenschendingen worden daarom uitgesloten:

Gelijke behandeling:

- Ondernemingen die geen gelijke behandeling en non-discriminatie garanderen.

Wapens en veiligheid:

- Ondernemingen die zich mengen in of profiteren van oorlogsmisdaden of actief zijn in wapenproductie of wapenhandel. Voor de ASN Bank betekent dit dus dat zij ook afziet van elke vorm van financiering van, of investering in ondernemingen actief in de ontwikkeling, productie, distributie van of handel in wapens. Wapens zijn alle soorten conventionele wapens, munitie, onderdelen van wapens, ondersteunende technologieën en samenhangende expertise. Voor een exacte definitie van het begrip 'wapen' volgt de ASN Bank de lijst die door de EU is opgesteld (Common Military List of the European Union). Deze lijst omvat een brede opsomming van wapens, onderdelen, chemicaliën maar ook ICT-producten en dienstverlening. De ASN Bank sluit ook ondernemingen uit die producten produceren die naast een civiele toepassing primair in wapens worden toegepast⁶.
- Ondernemingen waarbij de uitvoering van de beveiliging van de onderneming niet voldoet aan de rechten van de mens.

Kinderen:

- Ondernemingen die geen bescherming bieden tegen uitbuiting van het kind.

Werknemers:

- Ondernemingen die dwangarbeid hanteren.
- Ondernemingen die geen gezonde en veilige arbeidsomstandigheden bieden of betrokken zijn bij seksuele uitbuiting en/of betrokken zijn bij de exploitatie van pornografie.
- Ondernemingen die geen rechtvaardige en adequate beloning geven.
- Ondernemingen die geen vakbondsvrijheid bieden.

Nationale soevereiniteit en mensenrechten:

- Ondernemingen die de nationale soevereiniteit en mensenrechten niet respecteren door het niet volgen van wetgeving.

- Ondernemingen die betrokken zijn bij corruptie.
- Ondernemingen waarbij de bedrijfsactiviteiten leiden tot verslechtering van de gezondheid of de woonsituatie of toename van de armoede.
- Onderneming die culturele, sociale en economische rechten schenden.

Consument:

- Ondernemingen die onveilige, kwalitatief slechte of schadelijke producten zoals tabak of gokspe-len leveren.

Milieubescherming:

- Ondernemingen die geen bescherming van het milieu bieden door niet te handelen in overeenstemming met nationale en internationale richtlijnen en wetten.

61

1.2. Milieu

1.2.1. Uitgangspunt voor landen

Landen die niet actief bijdragen aan bescherming van het milieu door slecht te scoren op gerenommeerde milieu-indices worden uitgesloten.

1.2.2. Uitgangspunt voor ondernemingen

Kernenergie:

- Ondernemingen die kernenergie opwekken, kerncentrales exploiteren of nucleaire producten verhandelen of distribueren.
- Ondernemingen die als toeleverancier zich specifiek op deze sector richten.

Gentechnologie:

- Ondernemingen die gentechnologie toepassen op planten en dieren op het gebied van voeding en non-food worden uitgesloten.
- Ondernemingen die gentechnologie ten behoeve van medisch-farmaceutische doelen toepassen op planten en dieren zijn uitgesloten, tenzij een medisch probleem uitsluitend, op het moment van toetsing, opgelost kan worden door gebruik van genetisch gemodificeerde planten en/of

⁶ Voor deze producten wordt de term 'dual-use'-producten gebruikt.

dieren. Uitsluitend onder gesloten omstandigheden waardoor risico's voor mens en milieu zoveel mogelijk worden beperkt.

Bont, walvisvaart, exotische en/of beschermde diersoorten:

- Ondernemingen die rechtstreeks betrokken zijn bij de jacht op en/of handel in:
 - bont;
 - walvissen;
 - exotische en/of beschermde diersoorten.

Tropisch hardhout:

- Ondernemingen actief in de kap en/of handel van niet-duurzaam tropisch hardhout.

Palmolie:

- Ondernemingen actief in de opzet of exploitatie van niet-duurzame palmolieplantages.

Bio-industrie:

- Ondernemingen actief in de exploitatie van dieronvriendelijke bio-industrie.
- Ondernemingen die als toeleverancier zich richten op het ontwikkelen en instandhouden van dieronvriendelijke bio-industrie.

Dierproeven:

- Ondernemingen die bij de ontwikkeling van niet-medische producten gebruikmaken van dierproeven.
- Ondernemingen die wettelijk genoodzaakt zijn voor medische productie dierproeven toe te passen, maar geen transparant beleid hebben dien-aangaande en geen alternatieven ontwikkelen.

Ketenaansprakelijkheid:

- Ondernemingen die geen enkele ketenverantwoordelijkheid erkennen op het gebied van milieu.
- Ondernemingen die gezien hun ketenverantwoordelijkheid zich niet transparant en verantwoordingsbereid tonen.

2. Toelatingscriteria

Ten aanzien van prestaties op het gebied van duurzaam ondernemen, worden ondernemingen op vele tientallen economische, sociale en milieu-indicatoren beoordeeld, zoveel mogelijk ondernemings- en sectorspecifiek.

Ervaring en nieuwe inzichten leiden tot regelmatige actualisering van de specifieke milieu- en sociale

indicatoren. Al naar gelang de aard van de onderneming of sector, gelden in ieder geval de volgende criteria als voorwaarden bij de beslissing om al dan niet een onderneming of overige debiteur toe te laten tot het beleggingsuniversum.

2.1. Mensenrechten

2.1.1. Uitgangspunt voor landen

Voor landen geldt dat zij actief bijdragen aan het respecteren, beschermen en bevorderen van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens door tot de betere te behoren op gerenommeerde mensenrechtenindices.

2.1.2. Uitgangspunt voor ondernemingen

Voor ondernemingen geldt dat zij een positieve waardering krijgen wanneer zij actief bijdragen aan het beschermen en bevorderen van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens voor zover betrekking hebbend op de activiteiten en invloedssfeer van ondernemingen door:

- Het implementeren van normen in intern beleid, gedragscodes en contracten.
- Interne en externe monitoring en verificatie uit te laten voeren op navolging normen.
- Aanwezigheid van beleid en een mechanisme om slachtoffers van eventuele schending van de mensenrechten te compenseren.

2.2. Milieu

2.2.1. Uitgangspunt voor landen

Voor landen geldt dat zij actief bijdragen aan bescherming van het milieu door tot de betere te behoren op gerenommeerde milieu-indices.

2.2.2. Uitgangspunt voor ondernemingen

Milieu:

- Ondernemingen dienen aan te tonen dat zij een actief en integraal milieubeleid voeren. In concreto zal getoetst worden: de aard van de ge-

bruikte grondstoffen; de aard van de eindproducten; het energieverbruik; het verbruik van schoon water; de aard van vrijkomende emissies en het vaste afval bij de productie; de mogelijkheden en mate van hergebruik van het eindproduct. Bij het toetsen van een onderneming weegt niet alleen de huidige milieusituatie, maar tevens de aanpak door en binnen de onderneming om tot verandering en verbetering op dit terrein te komen.

Gentechnologie:

- Ondernemingen dienen aan te geven of en zo ja op welke wijze zij gentechnologie toepassen. Bedrijven die gebruikmaken van deze technologie, dienen over een aantoonbaar transparant beleid dienaangaande te beschikken. Toepassing van gentechnologie op micro-organismen is toegestaan, onder voorwaarde dat dit onder gesloten omstandigheden plaatsvindt, waardoor risico's voor mens en milieu zoveel mogelijk worden beperkt en er een aantoonbare bijdrage is aan duurzame ontwikkeling dan wel bedrijfsvoering.

3. Werkwijze analyse beleggingen

3.1. Analyse ondernemingen

De analyse van duurzaamheidsprestaties van ondernemingen wordt door gespecialiseerde duurzaamheidsanalisten uitgevoerd. Deze analyse wordt zoveel mogelijk op sectorniveau en per regio gemaakt. In principe komen alleen de best presterende ondernemingen per sector voor selectie in aanmerking. Ondernemingen die buiten deze sectorstudies vallen, kunnen eveneens in aanmerking komen op basis van individuele prestaties en voorbeeldfunctie op het gebied van MVO. Sectorstudies en individuele ondernemingsprofielen worden ter beoordeling voorgelegd aan de ASN Selectiecommissie.

3.2. Analyse landen

De analyse van duurzaamheidsprestaties van landen wordt door gespecialiseerde duurzaamheidsanalisten uitgevoerd. In principe komen alleen de beter presterende landen voor selectie in aanmerking.

Beschikbaarheid van betrouwbare gegevens en schuldpapier spelen eveneens een rol bij de selectie. Landenstudies en individuele landenprofielen worden ter beoordeling voorgelegd aan de ASN Selectiecommissie.

3.3. Analyse overige beleggingen

Alle overige beleggingen worden minimaal getoetst aan de uitsluitingscriteria en de ondernemingsprincipes.

3.4. Beleggingsuniversum

Wijzigingen in het beleggingsuniversum⁷ vinden plaats in de ASN Selectiecommissie.

- Behalve de relatieve prestaties op sectorniveau, worden ondernemingen in de ASN Selectiecommissie met name op de ASN Uitsluitingscriteria en toelatingscriteria beoordeeld. In praktijk betekent dit dat de best presterende onderneming per sector niet automatisch goed genoeg wordt bevonden om in het beleggingsuniversum te worden opgenomen. De absolute prestaties dienen minimaal aan voorgaande criteria te voldoen. Tevens zal de ASN Selectiecommissie altijd oordelen of de activiteit van onderneming of overige debiteur een bijdrage levert aan de missie van de ASN Bank.
- Ondernemingen en landen in het beleggingsuniversum worden minimaal één keer per 36 maanden, of zoveel eerder indien noodzakelijk, opnieuw geanalyseerd.
- Buiten sectoranalyses om zal de ASN Selectiecommissie individuele ondernemingen en andere debiteuren die bijzondere prestaties laten zien op het gebied van milieubeleid, sociaal beleid, mensenrechten, dierenwelzijn of kinderarbeid (en daarmee tot voorbeeld dienen voor anderen) toelaten tot het beleggingsuniversum.

63

⁷ Het ASN Beleggingsuniversum betreft ondernemingen, landen en overige debiteuren die op grond van duurzaamheidsprestaties in aanmerking komen voor belegging.

Bijlage II GRI-richtlijnen

GRI-Richtlijnen (G3) inclusief Financial Service Sector Supplement (FSSS) en verwijzing naar de tien principes van het Global Compact.

Op het kantoor van de ASN Bank werken bijna tachtig personen. De ASN Bank is tevens onderdeel van SNS REAAL. Hierdoor is een aantal indicatoren niet van toepassing (N.v.t.) of alleen van toepassing op SNS REAAL.

<i>Thema G3 en de direct relevante Global Compact Principle-nummers (GC-PR#)</i>	<i>Verslag 2008 (met nummers G3- of FSSS-hoofdstukken)</i>	<i>Te vinden op pagina:</i>
1. Strategie en analyse	1.1 Statement van de CEO	Pagina 3, 6-9, 11-13
	1.2 Beschrijving van belangrijke gevolgen, risico's en mogelijkheden	Pagina 6-9
2. Profiel ASN Bank	2.1 Naam organisatie	Omslag
	2.2 Belangrijkste merken en producten	Pagina 33-37
	2.3 Structuur organisatie	Pagina 24-25
	2.4 Locatie kantoor	Centrum Den Haag
	2.5 Aantal landen actief	Alleen in Nederland
	2.6 Juridische structuur	N.V.
	2.7 Afzetmarkten	Nederland
	2.8 Schaal van de onderneming (diverse kerncijfers)	Pagina 6
	2.9 Belangrijke veranderingen	Pagina 3, 6-9
	2.10 Gewonnen prijzen	Zie PR5, pagina 37
3. Verslagparameters	3.1 Verslagperiode	2008
	3.2 Datum meest recente (vorige) verslag	31 maart 2008
	3.3 Verslagleggingscyclus	Jaarlijks
	3.4 Contactpunt voor vragen	Achterin verslag
	3.5 Proces vaststelling inhoud	Pagina 17-18
	3.6 Afbakening verslag	Pagina 17-18
	3.7 Beperkingen in reikwijdte verslag	Pagina 17-18
	3.8 Rapportagebasis	Pagina 17-18
	3.9 Gebruikte aannames bij indicatoren (protocollen)	GRI; WBCSD-protocollen
	3.10 Uitleg veranderingen in verslaglegging	Pagina 17-18
	3.11 Verandering in verslaglegging	Pagina 17-18
	3.12 GRI-tabel	Pagina 64
	3.13 Assurance	Pagina 18, 57-59
4. Bestuur, verplichtingen en betrokkenheid	4.1 Bestuursstructuur	Pagina 16, 24
	4.2 Voorzitter RvC	Mr. M.W.J. Hinssen
	4.3 Onafhankelijke bestuurders	ASN is volle dochter van SNS REAAL

<i>Thema G3 en de direct relevante Global Compact Principle-nummers (GC-PR#)</i>	<i>Verslag 2008 (met nummers G3- of FSSS-hoofdstukken)</i>	<i>Te vinden op pagina:</i>
GC-PR7	4.4 Invloed aandeelhouders	ASN is volle dochter van SNS REAAL
	4.5 Koppeling vergoeding bestuur aan prestaties instelling	Pagina 53
	4.6 Controle op belangen-verstrengeling	Jaarverslag 2008 SNS REAAL
	4.7 Kwalificaties bestuur	Niet gerapporteerd
	4.8 Codes en standaarden	Bijlage I op pagina 60; missie en visie op www.asnbank.nl ; duurzaamheidsverklaring SNS REAAL op www.snsreaal.nl ; Algemene Bankvoorwaarden op www.asnbank.nl .
	4.9 Procedures bij 4.8	Jaarverslag 2008 SNS REAAL
	4.10 Evaluatie prestaties RvB	Idem
	4.11 Voorzorgprincipe	Zie missie en ondernemingsprincipes op www.asnbank.nl
	4.12 Onderschreven handvesten	Global Compact, CDP, Unep FI, Eurosif Transparency Guidelines
	4.13 Lidmaatschappen	Unep FI, VBDO, CDP, Global Compact, etc.
	4.14 Stakeholderlijst	Pagina 22-24
	4.15 Selectie stakeholders	Idem
	4.16 Frequenties en vormen stakeholdersoverleg	Idem
	4.17 Uitkomsten stakeholdersoverleg	Pagina 18, 22-24; citaten NGO's en geestverwanten
5. Management en prestatie-indicatoren	<i>Specifieke managementbenadering en transparantie voor de financiële sector</i>	
	FS1 Specifiek sociaal en milieubeleid voor sectoren	Bijlage I Bijzondere beleggingscriteria op pagina 60 e.v.; issue-papers mensenrechten, klimaat, supranationals, afval, staatsobligaties, waterschappen, leningenportefeuilles in hoofdstuk 6.2 op pag 28 en, na goedkeuring, op www.asnbank.nl .
	FS2 Procedures voor vaststellen en doorlichten sectoren op sociale en milieurisico's	Paragraaf 6.3.1 op pagina 29 en bijlage I, Bijzondere Beleggingscriteria, op pagina 60 e.v.

<i>Thema G3 en de direct relevante Global Compact Principle-nummers (GC-PR#)</i>	<i>Verslag 2008 (met nummers G3- of FSSS-hoofdstukken)</i>	<i>Te vinden op pagina:</i>
	FS3 Procedures voor monitoring klanten op implementatie van sociale en milieuvorwaarden in overeenkomsten en transacties	Minimaal elke drie jaar vindt herscreening plaats.
	FS4 Processen ter bevordering van de deskundigheid van medewerkers om sociale en milieuprocedures en -beleid toe te passen	Trainingen, communicatie met medewerkers
	FS5 Interacties met klanten en/of ondernemingen over sociale en milieurisico's en kansen	Paragraaf 6.3.2 en 6.3.3, pagina 30
	FS6 Verdeling van de sectoren per regio, omvang en sector	Zie bijlage III en de (half) jaarverslagen van de ASN Beleggingsfondsen op http://www.asnbank.nl/index.asp?nid=5180
	FS7-8 Volume van producten en diensten die tot doel hebben een specifieke sociale en milieubijdrage te leveren per doel	Alle producten en diensten van de ASN Bank hebben tot doel de duurzaamheid van de samenleving te bevorderen.
	FS9 Reikwijdte en frequentie van audits naar implementatie van milieu- en sociaal beleid en risico-assessment	Alle investeringen worden minimaal elke drie jaar opnieuw getoetst aan de bijzondere beleggingscriteria van de ASN Bank en het onderliggende beleid.
	FS10 Percentage en aantal ondernemingen in het beleggingsuniversum waarmee dialoog is gevoerd over sociale en milieukwesties.	43 van de 302 = 14%
	FS11 Percentage assets dat positieve en negatieve milieu- en sociale screening ondergaat	100%
	FS12 Stembeleid op duurzaamheid	De ASN Bank hanteert voor haar beleggingsfondsen een eigen duurzaam stembeleid. Zie pagina 30-31 en www.asnbank.nl .
<i>Economische prestaties</i>		
	Managementbenadering	Pagina 3; 5-9; 12-13
	EC1 Gerealiseerde economische waarde voor de samenleving (zie ook toelichting in FSSS)	Pagina 46-47 (ASN Bank) en pagina 24 (ASN Foundation)
	EC2 Financiële risico's als gevolg van klimaatverandering	Zie issuepaper klimaat op www.asnbank.nl

<i>Thema G3 en de direct relevante Global Compact Principle-nummers (GC-PR#)</i>	<i>Verslag 2008 (met nummers G3- of FSSS-hoofdstukken)</i>	<i>Te vinden op pagina:</i>
	EC3 Dekking van vastgestelde uitke- ringsplannen	Niet gerapporteerd
	EC4 Financiële steun overheid	Pag 19-25: Profiel van de ASN Bank
	EC5 Ratio tussen aanvangssalaris en minimumloon	Niet gerapporteerd
	EC6 Beleid, methode en uitgaven leveranciers	Pagina 42-43
	EC7 Procedures lokale personeels- werving	Niet gerapporteerd
	EC8 Investing in infrastructuur	Zie issuepapers klimaat en mensenrechten
	EC9 Belangrijke indirecte economi- sche gevolgen	Pagina 3
<i>Milieu kantoor</i>	<i>Milieuprestaties ASN-kantoor</i>	
	Managementbenadering	Pagina 41-44
	EN1 Gebruikte materialen	Pagina 42-43
GC-PR8	EN2 Gerecyclede materialen	Alle drukwerk is kring- looppapier met FSC- keurmerk
	EN3 Direct energieverbruik	Pagina 42-43
	EN4 Indirect energieverbruik	Pagina 42-43
GC-PR8+PR9	EN5 Energiebesparing	Pagina 42-43
GC-PR8+PR9	EN6 Duurzame energieproducten	Pagina 29
GC-PR8+PR9	EN7 Indirecte energiereductie	Pagina 42-43
	EN8 Waterverbruik	Pagina 42-43
	EN9 Waterbronnen	N.v.t.
GC-PR8+PR9	EN10 Waterhergebruik	N.v.t.
	EN11 Biodiversiteit en locatie	N.v.t.
	EN12 Biodiversiteit in relatie tot producten	Bijlage I Bijzondere beleggingscriteria op pagina 60 e.v.
GC-PR8	EN13 Beschermde natuurgebieden	N.v.t.
GC-PR8	EN14 Biodiversiteit management	N.v.t.
	EN15 Rodelijstsoorten	N.v.t.
	EN16 Totale directe en indirecte emis- sie van broeigassen naar gewicht plus broeikasgasemissies gerela- teerd aan de portfolio (zie ook toelichting in FSSS)	Pagina 29 (carbon footprint beleggings- fondsen); pagina 42-43
	EN17 Andere relevante broeikasgas- emissies	N.v.t.
GC-PR8+PR9	EN18 Initiatieven terugdringen broei- kaskassen	Pagina 42-43 en bijlage I Bijzondere beleggings- criteria op pagina 60 e.v.
	EN19 Ozonaantastende stoffen	N.v.t.
	EN20 Andere emissies naar de lucht	N.v.t.
GC-PR8	EN21 Emissie naar water	N.v.t.

<i>Thema G3 en de direct relevante Global Compact Principle-nummers (GC-PR#)</i>	<i>Verslag 2008 (met nummers G3- of FSSS-hoofdstukken)</i>	<i>Te vinden op pagina:</i>
GC-PR8	EN22 Totaal gewicht afval naar type en verwijderingsmethode, met name voor papier en it-producten (zie toelichting in FSSS)	Papierafval voor hergebruik: pagina 42; it-afval gaat vooral terug naar leveranciers
	EN23 Significante lekkages	N.v.t.
	EN24 Handel in gevaarlijk afval	N.v.t.
	EN25 Biodiversiteit waterbronnen	N.v.t.
GC-PR8+PR9	EN26 Mitigatie milieueffecten producten	Pagina 27-31 en pagina 42-43; bijlage I Bijzondere beleggingscriteria op pagina 60 e.v.; issuepaper Klimaat op www.asnbank.nl
GC-PR8+PR9	EN27 Verpakkingen	N.v.t.
	EN28 Milieuboetes	Geen
	EN29 Transport personeel	Pagina 42-43.
	EN30 Investing in milieubescherming	Pagina 27-31; bijlage I Bijzondere beleggingscriteria op pagina 60 e.v.; issuepapers op www.asnbank.nl
<i>Werknemers</i>	<i>Sociale prestaties ASN-kantoor</i>	
	Managementbenadering	Pagina 41-44
	LA1 Totaal personeelsbestand naar type werk, arbeidsovereenkomst en regio	Niet gerapporteerd
GC-PR6	LA2 Personeelsverloop	Pagina 44
	LA3 Verschil vast-tijdelijk contract	Niet gerapporteerd
GC-PR3	LA4 Percentage medewerkers dat onder CAO valt	100% (zowel vaste medewerkers als uitzendkrachten)
GC-PR3	LA5 Minimale opzegtermijn	Vastgelegd in de CAO
	LA6 Percentage personeel in arbo-commissies	100% in fte, zie verslag SNS REAAL
	LA7 Verzuimcijfers	Pagina 44
	LA8 Opleiding en preventie voor veiligheid	Pagina 43-44
	LA9 Formele afspraken over arbo	Niet gerapporteerd
	LA10 Opleiding per medewerker per jaar	Pagina 43-44
	LA11 Programma's voor competentie-management	Pagina 43; zie ook verslag SNS opleiding en loopbaanontwikkeling
	LA12 Percentage medewerkers dat wordt ingelicht over loopbaanontwikkeling	100%; zie ook verslag SNS beoordeling van medewerkers
GC-PR6	LA13 Diversiteit bestuurslichamen en personeel	Pagina 43-44

<i>Thema G3 en de direct relevante Global Compact Principle-nummers (GC-PR#)</i>	<i>Verslag 2008 (met nummers G3- of FSSS-hoofdstukken)</i>	<i>Te vinden op pagina:</i>
GC-PR6	LA14 Verhouding salarissen mannen en vrouwen per categorie	Niet gerapporteerd
<i>Mensenrechten</i>	<i>Mensenrechtenprestaties indicatoren</i>	
	Managementbenadering	ASN Bank valt met haar kantoor in Den Haag onder Nederlands en Europees recht en voldoet volgens haar daarmee aan rechten van de mens.
GC-PR1+PR2	HR1 Percentage mensenrechten-screening investeringen	100%
GC-PR1+PR2	HR2 Screening leveranciers	Pagina 42-43
GC-PR1	HR3 Training medewerkers op mensenrechten	Pagina 43
GC-PR1+PR6	HR4 Aantal gevallen van discriminatie	Geen risico
GC-PR1+PR3	HR5 Risico dat er geen vrijheid van vakvereniging is	Idem
GC-PR1+PR5	HR6 Risico op kinderarbeid	Idem
GC-PR1+PR4	HR7 Risico op dwangarbeid	Idem
GC-PR1+PR2	HR8 Mensenrechtenrisico bij beveiliging	Idem
GC-PR1	HR9 Risico dat rechten lokale culturen in het geding raken	Idem
<i>Maatschappij</i>	<i>Maatschappelijke prestatie-indicatoren</i>	
	<i>ASN-kantoor</i>	
	Managementbenadering	Pagina 33-37
	SO1 Invloed op lokale samenlevingen	N.v.t.
	FS13 Financiële diensten in dunbevolkte of economisch onaantrekkelijke gebieden	Alle producten zijn volledig beschikbaar via het internet. Via microkredieten maakt de ASN Bank het ook mogelijk dat armen in deze regio's een lening afsluiten.
	FS14 Initiatieven om de toegang voor behinderden tot financiële diensten te verbeteren	Alle producten kunnen via het internet worden aangevraagd en beheerd.
GC-PR10	SO2 Analyse van aan corruptie gerelateerde risico's	Zie SNS REAAL op http://www.snsreaal.nl/index.asp?NID=6693
GC-PR10	SO3 Medewerkers getraind in anti-corruptie	Voor medewerkers geldt integriteitsbeleid dat ook ingaat op voorkomen van belangenverstrengeling en corruptie

<i>Thema G3 en de direct relevante Global Compact Principle-nummers (GC-PR#)</i>	<i>Verslag 2008 (met nummers G3- of FSSS-hoofdstukken)</i>	<i>Te vinden op pagina:</i>
GC-PR10	SO4 Maatregelen die zijn getroffen naar aanleiding van gevallen van corruptie	Geen gevallen van corruptie
	SO5 Aandeel in publieke lobby	Waar relevant lobbiet de ASN Bank voor een duurzame samenleving
	SO6 Politieke donaties	Geen
	SO7 Anti-concurrentiegedrag	Zie algemene bedrijfs-uitgangspunten SNS REAAL op http://www.snsreaal.nl/index.asp?NID=9995
	SO8 Sancties op non-compliance	N.v.t.
<i>Productverantwoordelijkheden</i>	<i>Productverantwoordelijkheid Managementbenadering</i>	Algemene Bank-voorwaarden op www.asnbank.nl
	FS15 Beleid voor eerlijke ontwikkeling en verkoop van financiële producten en diensten	Zie www.snsreaal.nl/index.asp?NID=9228
	PR1 Onderzoek naar gezondheid en veiligheid producten	N.v.t.
	PR2 Overtredingen gezondheids- en veiligheidseisen aan producten	N.v.t.
	PR3 Vereiste productinformatie	Zie Algemene Bank-voorwaarden op www.asnbank.nl
	PR4 Incidenten over product-informatie	Geen
	PR5 Klanttevredenheid	Klanttevredenheid wordt nauwgezet gevolgd. In 2008 heeft ASN Bank prijs van Independender.nl ontvangen voor de beste service!
	FS16 Initiatieven ter bevordering van de financiële deskundigheid per doelgroep	Alle producten worden gelabeld conform de eisen van de toezicht-houders
	PR6 Integriteit marketing	Zie algemene bedrijfs-uitgangspunten SNS REAAL op http://www.snsreaal.nl/index.asp?NID=9995
	PR7 Incidenten n.a.v. integriteit marketing	Geen
	PR8 Klachten over privacy	Geen
	PR9 Boetes voor overtreden productwetten	Geen

Bijlage III Investerings: kredieten en beleggingen

<i>Debiteur</i>	<i>Bedragen x €1.000</i>
Staatsleningen	2.170.949
Nederland	624.096
Duitsland	601.021
Frankrijk	562.084
Finland	276.979
Oostenrijk	66.028
Ierland	30.566
Denemarken	10.175
Banken	925.931
SNS Bank	861.428
Nederlandse Investeringsbank Ontwikkelingslanden	28.600
Nederlandse Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden	19.538
Bank voor Nederlandse Gemeenten	9.553
Nederlandse Waterschapsbank	6.812
Hypotheken	800.182
ASN Bank Particulier	79.113
ASN Bank Zakelijk	4.261
<i>Leningenportefeuilles:</i>	716.808
- BLG	550.000
- Colonnade	38.874
- Candide Financing	32.843
- Arena	30.239
- Storm BV	30.011
- Delphinus	23.756
- Eleven Cities	10.074
- Euro Mortgage	1.010
Provincies en gemeenten	388.845
Gemeente Apeldoorn	25.000
Gemeente Leeuwarden	22.500
Gemeente Groningen	20.500
Gemeente Zaanstad	20.063
Gemeente Kampen	17.500
Gemeente Middelburg	16.000
Gemeente Pijnacker	16.000
Gemeente Middelburg	15.007
Gemeente Almere	15.000
Gemeente Enschede	15.000
Gemeente Zevenaar	15.000
Gemeente Hengelo	12.000
Gemeente Nieuwegein	11.000
Gemeente Alphen aan den Rijn	10.000
Gemeente Culemborg	10.000
Gemeente Schieland & Krim	9.600
Gemeente Maassluis	9.500
Gemeente Oldenzaal	9.333
Gemeente Schijndel	9.167
Gemeente Westland	9.000

<i>Debiteur</i>	<i>Bedragen x €1.000</i>
Gemeente Leiden	9.000
Gemeente Papendrecht	8.750
Gemeente Venlo	8.168
Gemeente Ooststelling	8.000
Gemeente Zwolle	7.500
Gemeente Renkum	6.800
Gemeente Haaksbergen	6.000
Gemeente Bunschoten	5.760
Gemeente Tilburg	5.000
Gemeente Vlaardingen	5.000
Gemeente Vlissingen	5.000
Gemeente Wijchen	5.000
Gemeente Nijkerk	4.800
Gemeente Elburg	4.600
Gemeente Hellevoort	4.550
Gemeente Overbetuwe	3.500
Gemeente Hoogezand	3.254
Gemeente Landgraaf	454
Gemeente Veere	338
Gemeente Rotterdam	201
Waterschappen en energiebedrijven	315.781
Waterschap Hollandse Delta	30.000
Waterschap Rivierenland	30.000
Waterschap Brabantse Delta	28.800
Waterschap Aa en Maas	23.750
Waterschap Rijn en IJssel	20.000
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	18.000
Waterleiding Maatschappij Limburg	15.814
Waterschap De Dommel	15.000
Wetterskip Fryslân	15.000
CAIW	13.929
Brabant Water	13.622
Waterschap Zeeuwse Eilanden	13.000
Waterschap Roer en Overmaas	10.560
PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland	9.649
Waterschap Noorderzijlvest	9.500
PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland	9.066
Hoogheemraadschap van Rijnland	9.000
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	6.667
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	6.667
Waterschap Groot Salland	5.000
Waterschap Veluwe	4.750
Waterleidingmaatschappij Drenthe	2.606
Vitens v.h. Hydron Midden-Nederland	1.574
Vitens v.h. Hydron Flevoland	1.513
NUON - duurzame MKB-kredieten	722
Vitens	688
Duinwaterbedrijf Zuid-Holland	454
Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch v.h. De Brabantse Biesbosch	452

<i>Debiteur</i>	<i>Bedragen x €1.000</i>
Gezondheidszorg / bejaardenzorg	232.450
Academisch Medisch Centrum	20.000
Stichting Sint Elisabeth Ziekenhuis	15.000
Stichting Dimence v.h. Adhesie GGZ Midden-Overijssel	12.340
Stichting Protestants Christelijk Ziekenhuis Ikazia	11.700
Stichting Tragel	10.875
Stichting De Blink	10.009
Stichting Antonius Ziekenhuis	10.000
Stichting Dimence	10.000
Stichting Parnassia Bavo Groep	9.535
Regionale Stichting Zorgcentra De Kempen	9.301
Stichting MagentaZorg	9.000
Academisch ziekenhuis Maastricht	8.500
Stichting Geestelijke Gezondheidszorg Oost Brabant	8.000
Stichting Antonius Ziekenhuis	7.937
Stichting Arduin	6.720
Stichting De Stromen	6.126
Stichting Amphia	5.950
Maastricht Clinic	5.850
Stichting Revalidatie-Centrum 'De Hoogstraat'	5.672
Stichting Medisch Spectrum Twente	5.390
Stichting Reinaerde	4.600
Stichting Saxenburgh Groep	4.499
Stichting Rode Kruis Ziekenhuis	4.000
Zeeuws Radio-Therapeutisch Instituut	3.532
Zorggroep Noorderbreedte	3.500
Vrijzinnig Christelijke Stichting Seniorenhuisvesting Zuid-Veluwe	2.860
Stichting De Leite	2.281
Stichting De Vlasborch	1.794
Stichting Evean Zorg	1.666
Stichting Het GORS	1.546
Stichting Odion	1.507
Stichting D.A.G. Friesland	1.364
Stichting Interakt	1.290
Stichting Woon & Zorgcentrum 'Herfstzon'	1.180
Stichting Gelre Ziekenhuizen	1.055
Stichting Mondriaan Zorggroep	1.039
Stichting Cello	897
Stichting Radar	752
Stichting Blixembosch	737
Stichting Zorgverlening 's Heeren Loo	719
Stichting Frion	523
Stichting Rivas Zorggroep	497
Stichting Heliomare	483
Stichting Aveleijn/SDT	457
Stichting De Driestroom	324
Stichting Dichterbij	321
Stichting Humanitas	273
Stichting Oro	253
Stichting Revalidatie Centrum Roessingh	210
Stichting Groenhuysen	189
Stichting Wende	99
Stichting Nieuwebrug	72

<i>Debiteur</i>	<i>Bedragen x €1.000</i>
Stichting Pameijer Keerkring	26
Woningbouw	171.048
Woningstichting Rochdale	16.118
Woningcorporatie de Alliantie v.h. SCW	14.953
Stichting Woongroep Holland	13.000
Stichting Woonzorg Nederland	12.660
Stichting Waterweg Wonen	11.000
Stichting Portaal	10.000
Woningbouwvereniging St. Laurentius	10.000
Stichting Sociale Woningbouw en Beheer	8.000
Woningstichting Haag Wonen	7.941
Stichting Woonzorg West Zeeuws-Vlaanderen	6.000
Woningbouwvereniging Het Oosten	6.000
Stichting Huisvesting Alleenstaanden en Meerpersoonshuishoudens	5.120
Woningstichting Weststellingwerf	5.000
Woningcorporatie Staedion	4.538
Stichting Woonpunt	4.538
Woningcorporatie Weller	4.538
Woonstichting Domesta	4.538
Woonstichting Vaals	4.000
Stichting Wonen Wierden	3.500
Woningcorporatie de Alliantie v.h. Atrium	3.460
Stichting Woonleefcentra Lichamelijk Gehandicapten West Brabant	2.153
Woningbouwvereniging Ons Doel	2.140
Vieya v.h. DWV Woningcorporatie	2.079
Woningbouwcorporatie Acantus	1.855
Woningbouwvereniging Woongoed 2-Duizend	1.549
Woningstichting Openbaar Belang	1.264
SLS Wonen	1.002
Stichting Habion	947
Stichting Wonen Leerdam	900
Stichting Mooiland Vitalis	553
Woonstichting Duinstee	438
Woonstichting Arcen & Velden	305
Woningbouwvereniging SSW	278
Woningbouwvereniging West-Friesland	275
Woningbouwvereniging Ons Belang	240
Stichting Volkshuisvestingsgroep Wooncompagnie	99
Stichting Woonvormen Bommelerwaard	47
Woningcorporatie Lefier v.h. Wooncom	21
Onderwijs, cultuur en recreatie	25.948
Erasmusacademie	17.850
Nationaal Groenfonds	5.755
Bibliotheek Vlissingen	1.811
Lloyd Hotel	225
Stichting Texels Museum	182
Den Haag Centraal i.s.m. Fonds 1818	100
Stichting DAK Kinderopvang	25
Duurzame energie	16.694
Windpark Rijnwoude	10.993

<i>Debiteur</i>	<i>Bedragen x €1.000</i>
Dif Renewable Energy Fund	3.935
Offshore Windpowercentre Nederland	1.710
Kriekewind	56
Aandelen	9.133
ASN Huisfondsen	8.949
Triple Jump	108
Oikocredit	75
Diversen	194.646
<i>Buitenlandse (semi-)overheidsinstellingen</i>	183.151
- Land Rheinland-Pfalz	46.693
- Land Nordrhein-Westfalen	29.896
- Caisse d'Amortissement de la Dette Sociale (CADES)	27.155
- Union Nationale pour l'Emploi dans l'Industrie et le Commerce (UNEDIC)	19.594
- EUROFIMA European Company for the Financing of Railroad Rolling Stock	16.706
- Réseau Ferré de France (RFF)	16.346
- ÖBB Infrastruktur BAU AG	16.229
- Infrastrutture	10.531
<i>Microfinancieringen</i>	10.948
- BlueOrchard Loans for Development	5.948
- Developing World Markets	5.000
<i>Diversen</i>	547
- 2-Pack	180
- Algemeen Verbond van Volkstuinders Verenigingen in Nederland (AVVN)	150
- Groen Vervoer	100
- Wereldwinkels	62
- Almeerse Reddings Brigade	34
- Stichting Shri Sanatan Dharm Maha Sabha	22

75

Bijlage IV Samenstelling Raad van Advies

De Raad van Advies (zie pagina 23) is als volgt
samengesteld:

Mevrouw S.E.A. Noorman-den Uyl (voorzitter)

De heer H. Kamps

Mevrouw M. de Rijk

De heer J. van der Kolk

ASN Bank

Postbus 30502
2500 GM Den Haag

Tel. 0800 - 03 80 (gratis)
Fax 070 - 361 79 48
E-mail informatie@asnbank.nl
www.asnbank.nl

Geestverwanten

‘Bevolkingsgroei bepaalt de toekomst’

77

Natuurfilmer Sir David Attenborough: ‘Pas de laatste zeven jaar realiseren we ons dat ál het leven wordt bedreigd.’

‘Dat individuele soorten worden bedreigd, weten we al zo’n vijftig jaar. Pas twintig jaar geleden realiseerden we ons dat het gevaar veel groter is: complete ecosystemen staan onder druk. Pas de laatste zeven jaar realiseren we ons dat, door de opwarming van de aarde, ál het leven wordt bedreigd. Ik ben me, maar dat geldt voor ons allemaal denk ik, een stuk bewuster geworden van de gevolgen van energieverpilling. Dat grijpt in op alle facetten van ons leven.

Ik ben vrij zeker dat de mens als soort overleeft. De vraag is vooral: welke wereld zullen we straks bewonen? We hebben een verantwoordelijkheid om, voor zover mogelijk, de riskante gevolgen van tomeloze expansie en onverantwoordelijke brandstofverspilling te beperken. We kunnen het proces niet tot staan brengen, maar wel de snelheid en omvang beperken. Op de lange termijn is vooral de bevolkingsgroei bepalend voor onze toekomst. Het leidt geen twijfel dat overbevolking de kern van het milieuvraagstuk is.’

Spaarmotief februari 2008

ASN BANK
VOOR DE WERELD VAN MORGEN